

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206029

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP-556-15-7-71-788

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T739.7 Accession No. FG-2981

Author N31K

Title నవనాప
భద్ర లక్ష్మణ శిరోమణి - 1950

This book should be returned on or before the date last marked below.

MADRAS GOVERNMENT ORIENTAL SERIES

Published under the authority
of the
Government of Madras

General Editor

F. CHANDRASEKHARAN, M.A., L.T.,
*Curator, Govt. Oriental Manuscripts
Library, Madras.*

ఖండలక్షణశిరోమణి

KHADGALAKṢANA ŚIROMANI

(of Navanappa of Pudukkottai)

CRITICALLY EDITED WITH INTRODUCTION

BY

N. VENKATA RAO, M. A.,

Head of the Telugu Dept., University of Madras

GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPTS LIBRARY MADRAS

1950

Price Rs. 1-12-0

INTRODUCTION

The Government of Madras took up for consideration the question of publication of the various manuscripts in different languages on subjects like philosophy, Medicine, Science, etc., early in May 1948. Important Manuscript Libraries in the Madras presidency were requested to send a list of unpublished manuscripts with them for favour of being considered by the Government for publication. The Honorary Secretary of the Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvathi Mahal Library, Tanjore, alone complied with this request. This list as well as a similar list of unpublished manuscripts in the Government Oriental Manuscripts Library, were carefully examined and a tentative selection of manuscripts suitable for publication was made. The Government in their Memorandum No. 34913/48-10, Education, dated 4-4-1949, constituted an Expert Committee with the Curator of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, as the Secretary, for the final selection of manuscripts suitable for printing and for estimating the cost of publication.

The following are members of the Committee:—

1. Sri T. M. Narayanaswami, Pillai M.A., B.L.,
2. ,, R. P. Sethu Pillai, B.A., B.L.,
3. ,, C. M. Ramachandra Chettiar, B.A., B.L.,
4. ,, R. Krishnamoorthy, (Kalki)
5. Dr. N. Venkataramanayya, M.A., Ph.D.,
6. Sri M. Ramanuja Rao Naidu, M.A., L.T.,
7. ,, V. Prabhakara Sastri.
8. ,, N. Venkata Rao, M. A.,
9. ,, H. Sesha Ayyangar.
10. ,, Masthi Venkatesa Ayyangar, M.A..

11. Sri M. Mariappa Bhat, M.A., L.T.,
12. Dr. C. Achyuta Menon, B.A., Ph.D.,
13. ,, C. Kunhan Raja, M.A., D. Phil.,
14. ,, A. Sankaran, M.A., Ph.D., L.T.,
15. Sri P. S. Rama Sastri.
16. ,, S. K. Ramanatha Sastri.
17. Dr. M. Abdul Haq, M.A., D.Phil. (Oxon)
18. Afzul-ul-Ulama Hakim Khader,
19. Sri P. D. Joshi.
20. ,, S. Gopalan, B.A., B.L.
21. ,, T. Chandrasekharan, M.A., L.T.,

The members of the Committee formed into Sub-Committees for the various languages. Sanskrit, Tamil, Telugu, Kannada, Malayalam, Mahrathi and Islamic Languages. They met during the month of May, 1949, at Madras and Tanjore to examine the manuscripts and make a selection. The recommendations of the Committee were accepted by the Government in G. O. No. Mis. 2745 Education, dated 31-8-1949 and they decided to call these publications as the "MADRAS GOVERNMENT ORIENTAL SERIES," and appointed the Curator, Government Oriental Manuscripts Library, Madras, as the General Editor of the publications.

The following manuscripts have been taken up for publication during the current year :

" A " FROM THE GOVERNMENT ORIENTAL
MANUSCRIPTS LIBRARY, MADRAS.

TAMIL

1. Kappal Śāttiram.
2. Anubhava Vaidya Muṛai
3. Āttānakōlāhālam
4. Upadēśa Kāṇḍam
5. Cōḷan Pūrva Paṭṭayam

6. Koṅga Dēśa Rājakkal
7. Sivajñāna Dīpam
8. Sadāśiva Rupam, with commentary.

TELUGU

1. Saṅgītaratnākaramu
2. Auśadha Yōgamulu
3. Vaidya nighaṅṭuvu
4. Dhanurvidyā Vilāsamu
5. Yōga Darśana Viśayamu
6. Khaḍga Lakṣaṣa Śīrōmaṇi

SANSKRIT

1. Viśanārāyaṇīyam
2. Bhārgava Nāḍika
3. Hariharacaturāṅgam
4. Brahmasūtravṛtti—Mitakṣarā
5. Nyāyasiddhānta Tattvāmṛtam

MALAYALAM

1. Garbha Cikitsa
2. a. Vāstulakṣaṇam
b. Śilpaśāstram
c. Śilpaviśayam.
3. Mahāsāram
4. Kaṇakkusāram
5. Kriyākramam

KANNADA

1. Lōkōpakāra
2. Raṭṭamata
3. Dikṣābōdhe
4. Aśvaśāstram
5. a. Auśadhagaḷu
b. Vaidyaviśaya
6. Saṅgitaratnākara
7. Sūpaśāstra.

ISLAMIC LANGUAGES

1. Jamil-Al-Ashya
2. Tibb-E-Faridi
3. Tahqiq-Al-Buhran
4. Safinat-Al-Najat

“ B ” FROM THE TANJORE MAHARAJA SERFOJU'S
SARASVATHI MAHAL LIBRARY, TANJORE

TAMIL

1. Śarabhēndravaidya Murai (Diabetes)
2. Do (Eyes)
3. Agastiyar 200
4. Konkaṇarśarakku Vaippu
5. Tirucciṛṛambalakkōvaiyar with Padavurai
6. Kālacakram
7. Tālasamudram
8. Bharatanāṭyam
9. a. Pāṇḍikēli Vilāsa Nāṭakam
b. Purūrava Cakravarti Nāṭakam
c. Madana Sundara Vilāsa Nāṭakam
d. Percy Macqueen's Collection in the Madras
University Library on Folklore.
10. Ramaiyan Ammānai
11. Tamil Pāḍalkaḷ including paṭṭiṇattār Venbā
and Vaṇṇaḷkal

TELUGU

1. Kāmandakanītisāramu
2. Tāladaśapṛāṇapradīpika
3. a. Raghunātha Nāyakābhayudayamu
b. Rājagōpala Vilasamu
4. Ramāyaṇamu by Kaṭṭa Varadarāju

MAHRATHI

1. Nāṭyaśāstra Saṅgraha
2. a. Book of Knowledge
  - b. Folk Songs.
  - c. Dora Darun Veṇi Paddhati
  - d. Aśvasa Catula Dumani
3. a. Pratāpasimhendra Vijaya Prabandha
  - b. Sarabhēndra Thirthāvali
  - c. Lāvaṇi
4. Dēvēndra Kuravañji
5. Bhakta Vilāsa
6. Ślōka Baddha Rāmāyaṇa

SANSKRIT

1. Aśvaśāstra with Tricolour Illustrations
2. Rājamṛgāṅka
3. Cikitsāmr̥tasāgara
4. Āyurvēdamahōdadhi
5. Gīta Gōvinda Abhinaya
6. a. Cōḷacampū
  - b. Śahēndra Vilāsa
7. Dharmākutam - Sundara Kaṇḍa
8. Jātakasāra
9. Viṣṇutattvanirṇaya Vyākhyā
10. Saṅgīta Darpaṇa
11. Bījapallava

It is hoped that the publication of most of the important manuscripts will be completed within the next four years.

Some of the manuscripts taken up for publication are represented by single copies in the Library and consequently the mistakes that are found in them could not be corrected by comparing them with other copies. The editors have, however, tried their best to suggest correct readings. The wrong readings are given in

round brackets and correct readings have been suggested in square brackets. When different readings are found, they have been given in the foot-notes except in the case of a few books, in which the correct readings have been given the foot-note or incorporated in the text itself.

The Government of Madras have to be thanked for financing the entire scheme of publication although there is a drive for economy in all the departments. My thanks are due to the members of the Expert Committee who spared no pains in selecting the manuscripts for publication. I have also to thank the various editors, who are experts in their own field, for readily consenting to edit the manuscripts and see them through the Press. The various Presses that co-operated in printing the manuscripts in the best manner possible also deserve my thanks for the patience exhibited by them in carrying out the corrections made in the proofs.

The present work "KHADGA LAKSANA ŚĪROMANI" is a treatise on Swords, in campu style. It gives the description of 32 kinds of swords. The original names of the swords are given in Sanskrit as well as in Portuguese and Hindusthani.

The description of the manuscript, the only basis for this edition is as follows :—

D. No. 2667, Paper, Size, $3\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ inches Pages 19 lines 26 on a page. condition good. complete, Single copy.

Messers N. S. Sundaresva Rao and T. L. Narasimharao B. Sc. Telugu Pandits are to be thanked for their help in going through the proofs.

Govt. Oriental Manuscripts Library Madras.	} T. CHANDRASEKHARAN, <i>General Editor</i> <i>Madras Govt. Oriental Series.</i>
--	--

INTRODUCTION

KHADGA LAKṢAṆA ŚĪROMAṆI, as the name suggests, is a treatise in verse relating to the various characteristics of swords. It is the only one of its kind in Telugu literature and though apparently a small one, the work is valuable as a technical work relating to the unsurveyed field of scientific literature in Telugu, written in Pudukkotta in Tamil land under the patronage of the well known Thondaman family of rulers, who were well known patrons of Telugu Learning and Culture.¹ It is therefore in the fitness of things that this is undertaken by the Government for publication in the Telugu series as it forms an important contribution to Telugu culture in general and to Southern School of Telugu literature in particular.

Particulars of manuscript : This edition is based on the single manuscript copy available in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras and the description of the work is as under "Paper, D. 2667-13½" x 8¼" Pages 19, Lines 26 on a page. Mode of writing good, but not correct. Omission in verse lines-condition good-complete—single copy "

Author and Date : The work is written by the poet Navanappa at the instance of Rāyaraghunātha, Tirumala and Vijaya Raghunātha Tondamāns (verse 7). He is the son of Nalla Pichayya who was patronised by Rāya Raghunātha Thondamān, (verse 9). In verse 8, the author pays a tribute to four persons, who are skilled in the science of swords, and who gave the necessary authoritative information for writing the work. They are:—

---

1. Vide Appendix 2 (Telugu) for "Telugu Literature under the Pudukkotta Rulers."

1. Tirumala Chidambaram—an excellent maker of swords.
2. Chigili Lakṣhmārāma—An adept in various kinds and usage of swords.
3. Śenki Sumali—The best workman in the finish of swords.
4. Aṣhak Sāyi—A critical examiner of swords.

The author evidently mentions all these persons out of great reverence for them as they have given to him the secrets of their respective craftsmanship in various aspects of the science of swords from a practical view point which is a sealed book to the author who is only well-versed in the theory of the art. It is presumed that the author also must have belonged to the class of sword-makers and it is due to this reason perhaps that he made mention of them, who were otherwise not worth recognition in literary works.

The author mentions in verse 7 that he has written the work at the time when Rāya Raghunātha, Tirumala and Vijaya Raghunātha were ruling in Pudukottah. This Rāya Raghunātha is the second of the name and also Vijaya Raghunātha is the second of the name in Thonḍamān rulers. Tirumala would have succeeded Rāya Raghunātha Thonḍamān in 1789 but he was very ill and his eldest son Vijaya Raghunātha Thonḍamān came to the throne and reigned from 1789-1807. Since our author mentions all the three he may be assigned to 1780 A. D. and this may also be the date when the work is composed. No other work of the author has come down to us.

CONTENTS OF THE WORK

In the introductory passage (13) the author mentions a work known as “Lakṣhmī Nārāyaṇa Samvādam” which he followed in writing this work. But

unfortunately we are not able to trace the work which is probably in Sanskrit. In writing the work author followed the traditional method of writing scientific works in Telugu verses. It may seem strange to modern scholars that poetry is made an instrument for elucidation of such a dry subject like the Science of Swords. But the innate devotion of our ancestors for keeping alive in memory the subtle technicalities of sciences, made them to commit to verses which can be memorised easily. In Telugu all the technical works like Gaṇita (Mathematics), Saṅgīta (Music), Jyōtiṣha (Astrology), Ratna (Precious stones), Dharma (Law), Aśwa Śāstra (Science of Horses), Vyākaraṇa (Grammar), Chandassu (Prosody), Alankāra (Poetics) and Arthaśāstra, (Politics) are written in poetry, and in almost all the cases they have an exceptionally literary value. This is in consonance with the method of writing technical works in Sanskrit in verse form, which was followed by the Kannada poets, from whom the Telugu poets of early times learnt this art.

SYNOPSIS OF THE WORK

Verses 1-6. Invocation to Iśwara, Gaṇeśa.

Verses 7-12. Information about the author, and the origin of the work.

Verse (13) Enumeration of 32 kinds of weapons beginning with Asi.

1. Asi	2. Musala
3. Mudgara	4. Kōhaṇa
5. Kaṇaya	6. Kampiṇi
7. Śillu	8. Bhaḷātaka
9. Bhaṇḍivāla	10. Karavāla
11. Kuṇṭa	12. Kōdaṇḍa
13. Kaṭhāri	14. Thōmara
15. Paraśu	16. Triśula

17. Vajramuṣṭi	18. Gada
19. Apudi	20. Angala
21. Antaka	22. Vankiṇi
23. Chakra	24. Śabala
25. Yēṭi	26. Inupakōla
27. Śōlakatti	28. Paṭṭisa
29. Prakūrma	30. Nakhara
31. Mayūra Danda	32. Naraśa

The author deals in this work exclusively about Asi (Sword) and its characteristics.

SWORDS (1st Category)

1. Hasta,	2. Makara,
3. Javabal,	4. Makkai,
5. Vajjalal.	

2nd CATEGORY. (Phirangi)

1. Kiraimāṇi Phirangu,	2. Turā Phirangu
3. Yekkal Phirangu	4. Dōrya Phirangu
5. Kuskī Phirangu.	

3rd CATEGORY (Saiph)

1. Pūrtikāl Saiph	2. Nukkā Saiph
3. Makarāb Saiph	4. Rukammi Saiph
5. Isupath Saiph	6. Maḷayavāri Saiph
7. Ulandā Saiph	8. Jagjnā Saiph
9. Putanka Saiph	10. Kuśhki Saiph
11. Isupath Saiph	

4th CATEGORY (Bandar)

1. Chāndu Bandar	2. Goa Bandar
3. Mahamad Bandar	4. Bel Bandar
5. Naṭ Bandar	6. Ārā Bandar
7. France Bandar	8. Jgnā Bandar
9. Pūtankēsi Bandar	10. Yenā Bandar

11. Laimani Bandar	12. Mönābhi Bandar
13. Tinābhi Bandar	14. Vurē Bandar
15. Pāmu Bandar	16. Dyālu Bandar
17. Battāli Bandar	18. Kāyantē Bandar
19. English Bandar	20. Mohamed Bandar

5th CATEGORY (Surai)

1. Hindustāni Surai	2. Maratā Surai
3. Bhujakā Surai	4. Rājashā Surai
5. Kanchaka Surai	6. Pappaṣha Surai
7. Ambabāgi Surai	8. Vaśikuni Surai
9. Sādālagubural Surai	10. Suddadaulā Surai
11. Kalkattā Surai	12. Kattāsukā Surai
13. Siddōtkukā Surai	14. Suratani Sayi Surai
15. Kaliyakarat	

6th CATEGORY (Tyāga)

1. Bandavan Tyāga	2. Pyaham Tyāga
3. Ambāri Tyāga	4. Rumī Tyāga
5. Gujarāt Tyāga	6. Bandyāsi Tyāga
7. Hirāki Tyāga	8. Varakusil Tyāga
9. Abdāla Tyāga	10. Jahasā Tyāga
11. Muttan Tyāga	12. Bāgdā Tyāga
13. Bahōri Tyāga	14. Lāhuri Tyāga
15. Akupāri Tyāga	16. Avarangajapi Tyāga
17. Niravāri Tyāga	18. Buvan Tyāga
19. Aṣhajjā Tyāga	20. Mauvala Tyāga
21. Jikara Tyāga	22. Depagadi Chanda Tyāga
23. Bangālī Tyāga	24. Pātnā Tyāga
25. Hyderābad Tyāga	26. Masudhābhā Tyāga
27. Sahajāpur Tyāga	28. Soncha Tyāga
29. Siddhoutu Tyāga	30. Kachchan Tyāga
31. Dalmankan Tyāga	32. Chengamān Tyāga
33. Alangiri Tyāga	

7th CATEGORY.

1. Śikandar	2. Vastādimir
3. Sumāhir	4. Mahamandabāsi
5. Vilādi	6. Abbāsi
7. Bhurātisāni Abbāsi	8. Saḷuvāla
9. Khāndā	10. Dundumāyevan
11. Mōdasu	12. Misri

8th CATEGORY

1. Makarabburā	2. Jabburudā
3. Makkaigurudā	4. Halābgurudā
5. Turāgurudā	6. Makki Gurudā
7. Dōnyuryōgurudā	8. Rummā Gurudā
9. Gujarā Gurudā	10. Andabādi Gurudā
11. Bāndu Gurudā	12. Gōsā Gurulā
13. Tunkahāru Gurudā	14. Bēl Gurudā
15. Nal Gurudā	16. Āruā Gurudā
17. Ālayamāni Gurudā	18. France Gurudā
19. Gigna Gurudā	20. Pratankan Gurudā
21. Yēkanābhi Gurudā	22. Mohamed Gurudā
23. Bandar Avemani Gurudā	24. Dōnabhi Gurudā
25. Tikabhi Gurudā	26. Vyulandā Gurudā
27. Pāmu Gurudā	28. Kāṇḍāl Gurudā
29. Bhattavi Gurudā	30. Kāmal Gurudā
31. English Gurudā	32. Yekal Gurudā

Verses 13-14. The author then enumerates the good and bad qualities of swords.

1. Prāta-old	2. Krotta-new
3. Nidivi-length	4. Vedalupu-breadth
5. Prakkalu-sides	6. Churi-pointed end
7. Kāḍi-thickness	8. Vāyudāra-edge
9. Pēṇaka-side slope	10. Gīṭalu-lines
11. Mudralu-marks	12. Dōra-bent

13. Dōryālu-stripes	14. Chāyalu-shades
15. Kappu-surface	16. Kanjiru-crippleness
17. Laghuvu-light	18. Jihwar-crookedness

It may be noted here that all these technical words are used and described the above categories in detail from verses 14 to 74

The Science of Swords is as old as the Vēdās, as we find mention of ASI (Vide Vedic Index 1-17) and though the present work is written as late as the 18th century of the Christian era, the author calls it as "Asi Prabhandha" besides the name "Khadga Lakṣaṇa Śīrōmaṇi" (Verse 4). It is due to this antiquity that the name ASI occupies the first place in the thirty-two kinds of weapons named above. The general term Khadga is chosen by the author as it is familiar to Telugu people. Much information regarding the swords is available in the "Agnipurāṇa", "Bṛhatsamhita" "Śukranīti", "Mahābhārata", "Mānasōllāsa" "Vīramitrōdayam" and "Śivatattvaratnākara" and I have given in the appendices the relative extracts from "Śukranīti" "Mānasōllāsa" and "Śivatattvaratnākara."

One interesting feature about the work is that it gives the names of swords in Arabic and Persian Languages which clearly show the Muslim influence on the Telugu country.

The following are some of them :

1. Phirangi (Firangi) Firangi generally used in Telugu for Cannon. In this work it is used for Sword.

2. Saypu (*Sayf*) (Arabic) Straight Sword.

3. Gurudā (*gurz*) Iron club used in the work for sword.

4. Surai (*Suri*) name derived from Syria.
- 5 Tyāga (*Tagh* old from) ordinary sword.
(*Vīgh* new)

Besides the above, he used technical term like Abbāsi, Sāḷuvāla, Khaṇḍa, Miṣri, which are not Telugu; but it may be noted that the word Khaṇḍa is used frequently by later Telugu poets who wrote under the Muslim influence.

1. Swords used after personalities—Alangir Tyāge, Pādushā, Suratān, Śikindar, Vastādunur
2. Swords named after Nationalities - Portuguese, French, English
3. Swords named after the places where they are famous Bangāla (Bengal). Kalkattā (calcutta), Pātnā (Patna). Hyderabad (Hyderabad), Cutch (Kathiawad, Guzerat), Sidhout (Siddhavatan in Cuddadpah in the Telugu Country—Madras Province)

The King who wears the sword must be conversant with undermentioned details :

1. Pramāṇa—Measurement.

Sword of 50''	,,	-Best—Śrēṣṭha
,, 40''	,,	-Better—Madhyama
,, 36''	,,	-Inferior—Kaniṣṭha

2. Dōṣha—Bad qualities - The results of wearing swords with bad qualities.

1. Sphuṭita - causes death.
2. Piṭhaka - destroys lineage.
3. Viddha - creates poverty.
4. Bhagna - spoils reputation.
5. Jalamārga - Break in career.

6. Jaladrāvi - makes fearful.
7. Simhaḷa - makes the wearer a leper.
8. Vakradhāra-gives ugly appearance.
9. Twacchōddhrta - (no explanation given.)

3 Rēkha - Good qualities or Guṇa

1. Prākāra - shining as that of oil seeds, having lines which resemble the writing of Piśācha lipi (secret scripts of the Bhūtās) and appears like Kathaki phala, and beautiful hair of the female
  2. Sankha, (Conch) chakra, (Disc) Thōraṇa, (arch) Chāmara, (chowrie) Dwaja, (banner) Matsya (fish) Kūrma (Tortoise).
  3. Mark of Linga with Pānavaṭṭa
  4. Mark of Prākāra and Garuda.
  5. Hamsa (swan), Sārasa (Padma).
4. The metal used for making the swords and the places where the metal is available

Country	Name	Marks
1. Jāngalakṣhētra	Panjara	Linga and Prakara
2. Anupa	Kṛṣṇa Panjara	Oil seeds colour
3. Sādāraṇa		New and Plough
4. Kaḷinga	Suvarṇa Panjara	Priyangu Tree
5. Kāmbhōja		Mark of oil drops
6. Nīlagiri	Nīrasāra	Sapphire
7. Ghūrjara	Kṛṣṇasāra	Creepers
8. Mahāraṣṭra	Śēwtasāra	White
9. Karṇāṭa	Medika	Round Prākārās

Recently I have come across another work relating to the Science of Swords in Telugu. It is in prose of un-known authorship and bears No. 95 of the Manuscript of the Telugu Academy Library at

Kakinada, East Godavari District (Madras Province)
 As the time at my disposal is short, I was unable to get the copy and incorporate the details in the present work. However, I have given an extract in Telugu from the above work as Telugu Appendix No. 1. This work seems to contain not only the various dimensions of the swords but also a pictorial description of the marks and swords.

Dr. V. S. Agrawala, M. A., Ph. D., Curator, National Museum of India, New Delhi, (President of the Technical Section of the All-India Oriental Conference, held in November 1949 at Bombay), is evincing a lively interest in the science of swords. He is kind enough to write to me under date 11-12-1949 that he found about about 300 swords in the splendid collection of arms of Alwar state and on examining them he came across a very rich list of traditional terms relating to swords. He opines that "they are mostly taken from Persian and reflect the Muslim tradition in Indian swordsmanship."

I have only brought to the notice of the scholars, the nature and scope of the work which has now been printed for the first time partly because it is a scientific work in Telugu and partly because it is belonging to the Southern School in Telugu Literature.

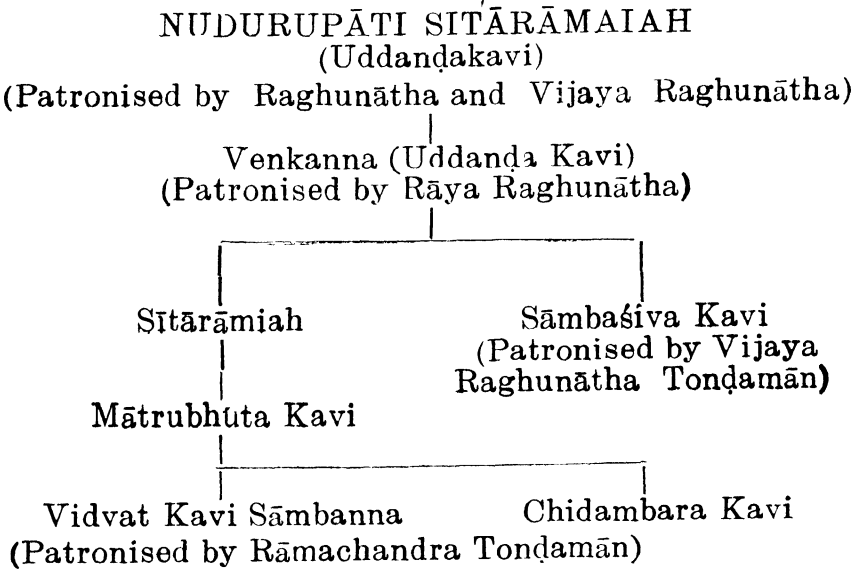
It is interesting to note that the word Khadga is in vogue in the Telugu Country and literature, as the title, Khadga-nāyana, to some of the Telugu Chieftains, and Khadga Tikkana, the brother of the wellknown Telugu poet Tikkana Somayāji are exceedingly familiar to the Telugu people. However, in the first great Telugu Mahābhārata some of the particulars regarding swords in the Sanskrit original are not found in the translation by Tikkana. Nāchana Soma who followed Tikkana supplied the information in his Uitaraharivamsamu. The later Prabhandha poets to some extent supplied the information regarding the swords.

TELUGU LITERATURE UNDER PUDUKKOTTA RULERS

As already indicated Khadgalakṣaṇa Śīrōmaṇi was written at the instance of the Pudukkotta Tonḍamān Rulers of Kōṭi¹ family. The literature flourished under their patronage forms the third chapter in the History of Southern School in Telugu Literature.

It is the Nudurupāṭi family of Telugu poets that have given us all the details of the political history of the State. It is a Velanāṭi Brahmin family, formerly residing at Nudurupāḍu in Narasapur Taluq of the West Godavari district and migrated to the Southern country in the time of Krishnappa Naika of Madura. They are the Āstānakavis or the court poets of the Pudukkotta kings for generations and the following geneological trees will show the relationship between them.

GENEOLOGY OF NUDURUPĀTI FAMILY OF POETS

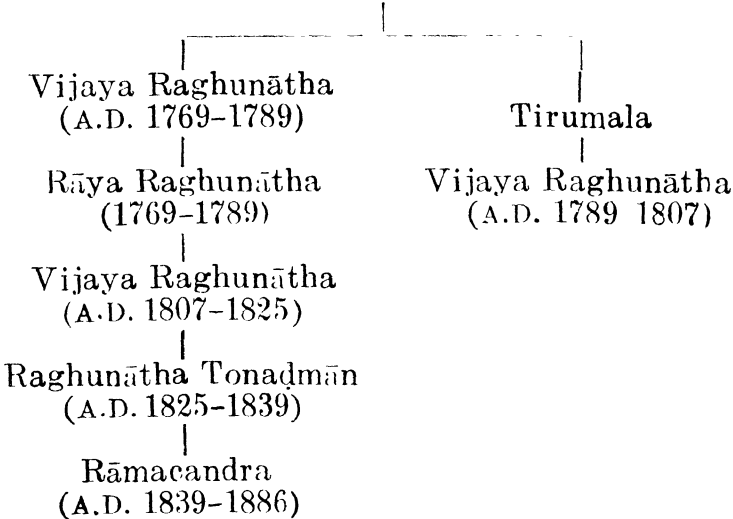
1. "Kōṭi" which is the family or house name of the rulers show that they are of Telugu Nayaka origin.

Two poets of the family Nudurupāṭi ¹ Venkanna and his son Sāmbaśiva Kavi have completely given the political history of the state from the earliest ruler from Vijayanagar times to the days of the Company's rule by their two works, "Tondamān Vamśāvali" and "Tondamān Vamśa Pratāpa Mālika." The Pudukkotta Manual refers to the Vamśāvali of Venkanna and not to the Mālika of Sambasiva Kavi. It may be noted here that both the works were printed in 1914 and 1917 respectively. The Manual of Pudukkotta was published in 1921. It is strange that some of the details given in the above works are not found in the Manual. Venkanna has written the history till Rāya Raghunātha and Sāmbaśiva continued the theme with elobarate details. If the two works are edited thoroughly on historical lines with notes, it would certainly bring to light more facts which are unknown to modern students of South Indian History.

GENEOLOGY OF THE PUDUKKOTTA KINGS

RAGHUNĀTHARĀYA TONDAMĀN

(A.D. 1686-1730)

1. Late K. Veeresahngam Pantulu in his "Lives of poets" Part III. 67 Page has given the family name of the above poet wrongly as "Koti Venkanarya" incorrectly reading the colophon of the work. Koti Vamśa in Āndhra Bhaṣṭhāṇṇavam, which the author used is the Vamśa-epithet for his patron and not for himself and the mistake still continues in the printed editions !

RĀYA RAGHUNĀTHA TONDAMĀN (1769-89)

He is one of the wellknown Rājakavis in Telugu Literature who are both poets and patrons of Telugu Learning and Culture. Two of his works are available in print, and they clearly testify that he is a Telugu poet of the first rank.

1. Pārvatīpariṇayamu – This is a prabandha in five cantos and was printed in 1903. The story as the title suggests, is taken from Kumārasambhava. Though the theme is handled by master hands like Nanni-chōḍa Dēva and Srīnātha before Rāghunātha, yet this Royal author has excelled them in many a place. This excellent work is not available now and it is worth publication. Since works relating to the same theme have not been published when this is first printed, a new edition will greatly enhance its value.

2. Kavijanōjjivani – This is a poetical work containing 100 verses. Each verse is composed by the king for a *samasya*, which was given by his court poet in extempore, and afterwards committed to writing. This exhibits not only retentive memory of the author, but also his great knowledge of human experiences, and command of the Telugu language. (Printed by the Telugu Academy of Kakinada, East Godavari District in 1937.)

NUDURUPĀTI FAMILY OF POETS

SITĀRĀMAIAH

The first member of the family who bore the title of Uddanda Kavi is Sitārānayya. He is the father of Venkanna and is much honoured by Tirumala Tondamān, father of Rāya Raghunātha, as stated in "Tondamān Vamsāvali." But no work of this poet has come to light so far. A few Chātu verses are only available.

VENGANA OR VENKANNA

He is the most well-known poet not only in Southern country, but also throughout Āndhra Dēśa as his Lexicon “Āndhra Bhāṣhārṇavamū” is an indispensable work to poets and scholars. He is the author of many works, but the following only have come down to us.

(1) Āndhra Bhāṣhārṇavamū—This is the biggest of the Telugu Lexicons in Verse and is modelled on Sanskrit Amara Kōśa. It has three Kāṇḍās, and gives pure Telugu synonyms for Sanskrit words. This lexicon exhibits that pure Telugu or Accha Telugu,¹ as it is called, is also capable of highest expression.

(2) Raghunāthīyamū²—This is a work on Alankāra. These Ālankāras are taken from Sanskrit and the examples are given in the name of his patron Raghunātha.

(3) Pārvatī Kalyāṇamū³—A Yakśhagāna in Telugu interspersed with Sanskrit gēyās and Kīrtanās. It describes the marriage of Pārvatī and Paramēśwara. It is dedicated to Mīnākṣhī Sundarēśwara. A Sanskrit gēya is quoted here :

घनमणिदीपे कल्पितधूपे कनदतिचित्रकलापे
 कनकमयोल्लसदनुपमनैजभवनशुकमधुरालापे
 श्रीकरविभवश्शिष्यया समेतश्शेते माणिक्यसौधे
 श्रीकामहर हर हरेति गीतं प्राकाररक्षणं कुर्वन्तु ॥

---

1. Accha Telugu means, the language exclusive of Sanskrit Tatsama words

Printed

1. Arsha Press 1898, Vizagapatam.

2. Chintamani Press 1900

3. Vavilla, 1910

2. A. S. P. P. Vol. 3, Page 311.

3. A. S. P. P. Vol. 3, Page 312.

(4) Mallapurāṇamu—This is the only work in Telugu Literature on the art of wrestling or Mallayuddha. It is in four cantos, and gives the descriptions of thirty-two kinds of Vignānās.¹ It is dedicated to one Birudu Kuppāl Malla, a famous wrestler living in Gandharvakōṭa,² and patronised by Muḍḍu Vaduka Nātha. The author also uses the the word Jetṭi with regard to the patron's father's brother as Aḷagadri Jetṭi which shows that they are Telugu wrestlers domiciled in the Tamilnad. (p. 309-10, Descriptive Catalogue of Mss. Government Oriental Library Madras,

(5) Bṛhannāyikā Dandakamu :—This Dandaka by Venkanna is written in honour of his patron Raghunātha. This reveals the command which the author possessed in Sanskrit and Telugu. It is addressed to Goddess Bṛhadāmbika worshipped at Pudukkotta. Venkanna used his title "Uddanda Kavi" in this work. (D. C. of Telugu Mss. Vol. III. Yakśagāna and Dandaka, No. 1992-Unprinted).

(6) Tondamān Vamśāvali:—By far the most important work of Venkanna from a historical point of view is the above work. This is Śīsa Mālika an 373 lines. It traces the history of Pudukkotta kings from twenty generations and gives all the necessary details. The author in a truly historical manner gives all the details without the stock phrases and and as such it is a valuable source of information. (A. S. P. P. Vol. II 1914 Pages 304-17.)

---

1. Vignana is used by both Chalukya Someśwara in his Mānasollāsa and Kelādi Basavarāja in śivatattvaratnākara.

2. This is Twentytwo miles from Pudukkotta.

This gives complete history of the Tonḍamāns till Rāya Raghunātha (1769-1789) and this is continued by his son Sāmbaśiva Kavi till Raghunātha Tonḍamān, from 1825-1839.

SĀMBAŚIVA KAVI

Besides the continuation of the Vamśāvali¹ Sāmbaśiva. Kavi wrote two other works Bilhaṇiyamu.² Candrananadandakamu. The former is a Prabhdha in two parts, and relates to the amorous story of the Poet Bilhaṇa with Yāmini Purnatīlaka, daughter of Madanābhirāma. He was patronised by Raghunātha Tonḍamān (1825-1839) and also by karnu his son Rāmachandra. He gives the title of His Excellency conferred by the East India Company on Raghunātha Tonḍamān.

CHIDAMBARA VIDVATKAVI

Candrananadandakamu.—This member is the last scion of the family, who wrote the another Chandrananadandakamu in praise of Rāmacandra Tonḍamān who ruled from 1844-86. His grandson Lakshmayya was living in a village near Pudukkotta in 1914. (unprinted No. 65 A. S. P. P. Catalogue)

SESHAYYA

He is one of the court poets of Vijaya Raghunātha Tonḍamān (1730-1769). He wrote the Vijaya Raghunātha Śataka³ in Sisa metre praising his patron. This Śataka which is unprinted gives many historical details not available elsewhere.

---

1 This is in 342 lines of Sisa metre (Vide Telugu Academy Journal Vol. VI (1917) Pages 198-212.

2. A. S. P. P. Vol. 3. Page 312.

3. No. 55, A. S. P. P

4. A. S. P. P. Vol. III Page.

SURYAŚEKHARAKAVI

This poet wrote a Śataka and many a stray verse, on Raghunātha Tonḍamān (1767-89) and they are only available in Anthologies in Telugu.

MANNARAYYA

The above poet translated Rasamanjari of Bhānukavi into Telugu and dedicated to Vijaya Raghunātha Tonḍamān who ruled Pudukkotta from 1787-1807. He is a Vaishnavite. He belongs to Bhāradwājagōtra. He is popularly known as Mannārayya but really Nārāyaṇayya son of Venkaṭāchārya and grand-son of Appalāchārya. This is a complete translation of Rasamanjari is four cantos. The above book is unprinted and is an important contribution to Telugu Alankara Literature.

Sri Hari Seturamayya, one of the relations of Nudurpati Venkana states (in 1908) that Venkana was granted an extensive land known as "Sarvamānya" by the Pudukkotta rulers. It is this gentleman that has first sent the manuscript copy of Pārvatīparināyamu to the Editor "Sarvasvatī Patricā" (1898-1911) and furnished the necessary information regarding Venkana kavi. He had read an article relating to Southern School of Telugu Literature under the title of "(Choladeśāndhra-prābalyamu) (Influence of Andhras in the Chola Country in the annual session of the Telugu Academy held at Madura (South) in 1917, under the Patronage of the late lamented Diwan Bahadur V. Ramabhadra Naidu Garu B. A., zamindar of Doddappanāyakanur, in Tirunangalam Taluk of Madura Dist. He is a descendent of Samukham Venkata Krishnappa Naidu authors of Ahalyasankrandanam and a protege of Vijaya Ranga chokkanātha of Madura (1704-1732).

My thanks are due to Sri. T. Chandrasekharan, M. A., L. T., Curator of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, and the General Secretary of the Madras Government publications for having given me the opportunity of editing the work in the Madras Government Oriental Series. I thank the authorities of the University of Madras for having graciously granted me permission to edit the work on behalf of the Government.

Oriental Research Institute. University of Madras, Republic Day Madras, 26-1-1950	}	N. VENKATA RAO, M.A., <i>Head of the Telugu Department.</i>
---	---	---

BIBLIOGRAPHY

1. Journals of the Telugu Academy, Volumes 2, 3, 4, 5, 6, (1913-1918). (A.S.P.P.)
2. Descriptive Catalogue, 2nd Part (1931). (A.S.P.P.)
3. Art of War in Ancient India - Chakravarthy. (1941)
4. War in Ancient India - Prof. V.R.R. Dikshitar. (1944)
5. Annual Number of Andhra Patrika, Madras, 1923.
6. A Manual of the Pudukkotta state, 1921.
7. Manasollasa of Chalukya Someswara - Gaekwad Oriental Series. No. 28
8. Saraswati Series - Parvatiarinayamu. (1908)
9. Sivatatvaratnakara of Basavaraja - B. G. Paul & Co. (1927)
10. Telugu-English Dictionary, C.P. Brown: 1852.

APPENDIX I.

In a conversation between Jamadagni and Śukrācārya, the following information is found about swords in Śukranīti.¹

असिरेव परं शस्त्रं स्वहस्ते नित्यशोऽक्षयम् ।
 अमोघाकारसदृशं सर्वशस्तु क्षयप्रदम् ॥
 उत्ताने वाथ कुब्जे वा वले साचीगतेऽपि वा ।
 संविष्टे चोपविष्टे च खड्ग एव परायणम् ॥
 संकटे च विषमे गिरिदुर्गे निम्नगर्तसिकतास्थगिते वा ।
 कण्टकद्रुमवृतेऽपि च देशे खड्ग एव शरणं जमदग्ने ॥
 क्षितौ रथे वाजिनि कुञ्जरे वा गृहे द्रुये नागरके प्रमादे ।
 सर्वत्र सर्वस्य च भार्गवेन्द्र परायणं स्यादसिरेव नित्यम् ॥
 धनुरिह शरपातादेव वै हन्ति शत्रून्
 दहति रिपुसमूहं वाजिवह्निर्जवेन ।
 सुभटकरगतस्तु क्षिप्रमभ्यासमात्रे
 शमयति रिपुसेनां पातयोगेन खड्गः ॥
 मतङ्गजस्थो रथवाजिगो वा शरक्षये शस्त्रगणक्षये च ।
 समस्थितो वा विषमस्थितो वा नरोऽसिना मर्दयतीह सर्वान् ॥

---

1. *Vide* article in Telugu on Upavēdamulu-Grandha sūchika-by Sri M. Ramakrishna Kavi Garu M. A. (Annual Number of Andhra Patrika 1923).

APPENDIX II.

मानसोह्लासे

ततः खङ्गविनोदेन रंजयेत् प्रेक्षकान् भृशम् ।
 क्षुरिकोक्तप्रमाणेन गणयेत् खङ्गमुत्तमम् ॥५४॥
 पंचाशताङ्गुलैश्चेष्टः पंचत्रिं [विं] शतिकोऽवरः ।
 अनयोर्मध्यमानेन मध्यमः परिकीर्त्यते ॥५५॥
 अत्रणः पोगरोपेतस्तिर्यग्भेदविवर्जितः ।
 व्रणयुक्तोऽपि निस्त्रिंशो बिल्वकुंजरकुण्डलैः ॥५६॥
 वर्धमानञ्चजच्छतस्वस्तिकैश्च व्रणैः शुभः ।
 मानहीनो विभिन्नश्च कुंठितो ध्वनिवर्जितः ॥५७॥
 नेत्रचित्तविरोधी च वर्जनीयो दुरासदः ।
 असिर्मरकतश्यामः पोगरैः परिवर्जितः ॥५८॥
 बाणबाहुवनच्छेदी बाणाय शार्ङ्गिणा धृतः ।
 कृपाणः शाद्वलश्यामस्तनुवर्दीर्घपोगरः ॥५९॥
 अच्छेद्यो रोहिणीवाहः पौलस्त्येन धृतः पुरा ।
 कुटिलैः पोगरैर्युक्तो वरः केसरसन्निभैः ॥६०॥
 मत्कुणः करवालोऽयं लोहवर्णो न वर्ण्यते ।
 गोजिह्वापलवप्रस्यः पोगरो यत्र दृश्यते ॥६२॥
 असिर्निरवहो नाम द्विषच्छेदकरः शुभः ।
 तरुणीकेशसंकाशः सूक्ष्मपाण्डुरपोगरः ॥६२॥
 भद्रांगः करवालोऽयं भद्रकालीकरस्थितः ।
 राजजम्बूफलश्यामो वक्रपाण्डुरपोरः ॥६३॥
 स्निग्धच्छायवपुः खङ्गः करवालोऽभिधीयते ।
 असिः प्रत्यग्रजीमूतशकलश्यामलच्छविः ॥६४॥
 पाठीनत्वक्समाकारपोगरोऽयं सुबाणकः ।
 केलिचंद्रकसंकाशैः पोगरैर्निविडैः श्रितः ॥६५॥
 कच्छेलक इति ख्यातः खङ्गः खङ्गभृतां वरः ।
 तमालव्यालरोलम्बनिकुरुम्बसमच्छविः ॥६६॥

कौक्षेयकः समाख्यातः पुरुषाकारपोगरः ।
 एरण्डबीजसंकाशपोगरस्तारपट्टकः ॥६७॥
 रामारोमावलिख्यामो न नमेन्नामितोऽप्यसिः ।
 नववारिधरश्यामः पिंगाकुंचितपोगरः ॥६८॥
 खड्गः षट्कालको नाम विषवज्रभयापहः ।
 स्वर्णचञ्चूनिभैः सूक्ष्मैः पोगरैः स्वर्णपंजरः ॥६९॥
 मुक्ताचूर्णसमाकारैः ख्यातस्तिरिवज्रकः ।
 पोगरैः कज्जलप्रख्यैः खड्गः स्यात्कालवज्रकः ॥७०॥
 वियच्छायावपुः सारः स्वल्पपांडुरपोगरः ।
 सरोजिनीच्छदच्छायः कौंगिः खड्गोऽभिधीयते ॥७१॥
 कदलीशृंखला वापि यस्मिन् दृश्यान्तरान्तरा ।
 वर्णपोगरभेदेन खड्गजातिर्निरूपिता ॥७२॥

(प्रथमोऽध्यायः)

[Śomēsvara's Mānasōllāsa, Gaekwad Oriental Series,
Ādhyaya IV (Slokas 44-72)]

APPENDIX III

शिवतत्त्वरत्नाकरे

प्रमाणदोषरेखाश्च जातिं देशांश्च देवताः ।
 ज्ञात्वैव खड्गमादद्यादायुस्सौभाग्यवृद्धये ॥१॥
 पञ्चाशदंगुलं श्रेष्ठं चत्वारिंशच्च मध्यमम् ।
 षट्त्रिंशद्धिः कनिष्ठं स्यात् स्वांगुष्ठोदरनामकम् ॥२॥
 स्फुटितं पिटकं विद्धं भग्नेखं त्वचोद्भूतम् ।
 जलमार्गं जलद्रावि सिद्धलं वक्रधारिणम् ॥३॥
 इति दोषास्समाख्याताः फलं तेषां क्रमाद् ब्रुवे ।
 स्फुटितेन भवेन्मृत्युः पिटको गोत्रघातकः ॥४॥
 विद्धाद्दारिद्र्यमाप्नोति भग्नात्कीर्तिर्विनश्यति ।
 जलमार्गाद् भवेद्भगो जलद्रावी भयावहः ॥५॥
 सिद्धले कुष्ठदारिद्र्यं वक्रधारो द्युतिं हरेत् ।
 प्राकारशंखचक्राणि तोरणं चामरं ध्वजम् ॥६॥
 मत्स्यकूर्मादिमालांकं शोभनं खड्गमीदृशम् ॥
 लिङ्गं सपीठं दृश्येत यस्मिन् खड्गे सुनिर्मले ॥७॥

तं खड्गं धारयेद्राजा आयुरारोग्यकारकम् ।
 (प्राकारो दृश्यते यत्न गरुडश्च सुनिर्मलः ॥८॥
 तं खड्गं धारयेद्राजा विषवज्रभयापहम् ।)
 हंससारसभेरुण्डचक्रवाककपिंजलाः ॥९॥
 दृश्यन्ते यस्य खड्गे तु तस्य श्रीर्विजयो भवेत् ।
 एरंडबीजसच्छायः पिशाचलिपिसंनिभः ॥१०॥
 केतकीफलसंकाशशुभप्राकार ईदृशः ।
 तरुणीकेशसंकाशं प्राकारैर्दृश्यसूक्ष्मकैः ॥११॥
 पंजरं नाम तल्लोहं जांगले तु समुद्भवम् ।
 लिंगं सपीठं दृश्येत प्राकारो दृश्यसूक्ष्मकः ॥१२॥
 स्थूलदीर्घश्च मध्ये तु बहुवर्णतिलांशकैः ।
 अनूपदेशजं लोहं सुकृष्णं कृष्णपंजरम् ॥१३॥
 प्राकारैः कुण्डलाकारैर्यद्वा खंडेन्दुसन्निभैः ।
 हलकोदंडसंकाशैर्लोहं सादरणोद्भवम् ॥१४॥
 प्राकारैर्वर्तुलैर्दीर्घैः प्रियंगुच्छाययान्वितैः ।
 सुवर्णपंजरं नाम लोहं कालिंगसंभवम् ॥१५॥
 भुजंगगतिसंकाशैस्तैलबिन्दुसमन्वितैः ।
 प्राकारैर्दृश्यते यत्न लोहं कांभोजसंभवम् ॥१६॥
 प्राकारैर्नीलवर्णैश्च दीर्घसूक्ष्ममनोहरैः ।
 नीरसारं तु तल्लोहं नि नीलपर्वतसंभम् ॥१७॥
 तैलबिन्दुसमाकारैर्लतामंडलसन्निभैः ।
 कृष्णसारं तु तल्लोहं घूर्जरेषु समुद्भवम् ॥१८॥
 सुपांडुरैस्तु सुस्निग्धैः प्राकारैस्सूक्ष्मदीर्घिकैः ।
 श्वेतसारं तु तल्लोहं महाराष्ट्रसमुद्भवम् ॥१९॥
 प्राकारैर्वर्तुलैः सूक्ष्मैः पाण्डुच्छायैस्सुनिर्मलैः ।
 मेदिकं नाम तल्लोहं कर्णाटेषु समुद्भवम् ॥२०॥

पंचमकल्लोले नवमस्तरंगः ।

(Sivatattvaratnākara of Basavaraja.

V Kallōla IX-Taraṅga (Silokas 21-61.)

వీ తి క.

ఖడ్గలక్షణశిరోమణి.

తెనుఁగు భాషలో శాస్త్రీయ గ్రంథములు ప్రత్యేక వాఙ్మయ శాఖగా పరిగణింపఁదగిన విలువగలవి. కాని నిన్న మొన్నటివఱకు నీగ్రంథములకు పర్యాప్తమైన పరిశీలన లేదు. ఈశాఖా సంబంధములైన గ్రంథములన్నియు, ససిగా, చక్కగా, పరిష్కృతములై, ముద్రితములై. వ్యాప్తి సందినగాని, తొల్లిసర్వాంగ సంపన్నముగా వెలసిన తెనుఁగు సాహిత్య స్వరూపము తేటతెల్లముకాదు. కావ్యలక్షణములును, కివితారీతులును, కవిప్రతిభయును వెల్లడికాదు. ఇట్టిపరిస్థితిలో మదరాసు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమువారు, దేశభాషలలోని ప్రాచీన గ్రంథము లచ్చుకూర్చిం చుటకుఁ దలపెట్టుటయు నందు ముఖ్యముగా, సంగీతము, వైద్యము, జ్యోతిషము నేదాంతము చరిత్రమున్నగు శాస్త్రీయ గ్రంథములకుఁ బ్రాధాన్య మొసంగుటయు మిక్కిలిగా భాషాభిమానులందఱును ప్రశంసింపఁదగినది. ఈ ప్రణాళికలో తెనుఁగు భాష లోవెలువఁగిన శాస్త్రీయ గ్రంథములలో వీ ఖడ్గలక్షణ శిరోమణి యొకటి.

— గ్రంథప్రశస్తి. —

ఈ గ్రంథము పేరునుబట్టి యిది కత్తులను వానిస్వరూపములను వివరించునది యని తెలియుచునేయున్నది. తెనుఁగులో నింతవఱకు ప్రత్యేకముగా ఖడ్గములనుగూర్చిన పద్యరూపగ్రంథములేదు. మఱియొక విశేష మేమనగా నీ గ్రంథము దక్షిణదేశమున పుదుక్కోటలో పుట్టినది. కాబట్టి శాస్త్రీయ గ్రంథముగానే గాక, దక్షిణాంధ్రసారస్వతమునకు సంబంధించిన గ్రంథముగా నిదిపరిగణితముకాఁదగినది.

— గ్రంథస్వరూపము. —

దీని మాతృక యొక్క వ్రాతప్రతి మాత్రమే లభించినది. అది డి. 2667 సంఖ్యగా మదరాసు ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తక భాండాగారముననున్నది. ఆ ప్రతి వివరములివి.

“కాశితము నెం. డి. 2667 (పాడవు 13 $\frac{1}{4}$ ” వెడల్పు 8 $\frac{1}{4}$) పుటలు 19 పుటకు 26 పంక్తులు. వ్రాత చక్కగ నేయున్నది. కాని తప్పులుగలవు. పవ్యసాదములలో నచ్చటచ్చట లోపములుగలవు. ప్రతి సమగ్రముగ నున్నది. ఒక్క ప్రతిమాత్రమేగలదు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు (కాకినాడ) పుస్తకభాండాగారమున 95 సంఖ్యగా కత్తులలక్షణము తెలుపు చిన్న పుస్తకముగలదు. కాని యది యీ గ్రంథముననుసరించి వచనములో వ్రాయబడినది, అదియైన సమగ్రముగాదు.

ఈ గ్రంథములో 77 పద్యములుగొక పెద్దవచనము ఖటియొక దిన్నవచనమును గలవు. మొత్తం 79. వీనిలో 1 చంపకము, 1 ఉత్పలము 15 కందములు 14 గీతములు 46 సీసపద్యములుగలవు. లభించిన ప్రతి యొకటియే యగుటచేతను, సాంకేతిక పదజాలము విశేషముగ నుండుట చేతను, గ్రంథ విషయములోపింపకుండ స్వల్పసవరణములుచేసి యథా మాతృకముగ నిది ముద్రింపబడినది.

— గ్రంథకర్త కాలము —

దీనిని రచించిన కవి నవనప్ప. నల్లపిచ్చయ్య కుమారుడు. ఈతనికులగోత్రములు తెలియరా లేదు. కాని యీతఁడు ఖడ్గములను గూర్చి పూర్తిగా తెలిసిన యీక్రింది వ్యక్తులనే పేర్కొనుటచేత, నీతఁడును నా విశ్వకర్మ శాఖకు సంబంధించిన వాఁడని గ్రహింపవచ్చును.

- 1, తిరుమలచిదంబరుడు - ఇతఁడువిశ్వకర్మను మించిన ప్రజ్ఞగలవాఁడు.
2. చిగిలి లక్ష్మోరాముడు - సకలఖడ్గముల క్రమమునెఱిగినవాఁడు
- 3, శైంకుమాలు - పనివారలందఱిలో పండితుఁడు
4. ఆషకుశాయి - ఖడ్గపరీక్షయందు నిపుణుఁడు
5. సుభాభక్తుడు - పై లక్షణములన్నియు గలవాఁడు గొప్పపనివాఁడు

సవనప్ప తనతండ్రి నల్లపిచ్చయ్య రాయరఘునాథరాజుచే సమ్మా నితుఁడనియు, తాను రాయరఘునాథరాయలు, తిరుమలవజీరుఁడు వారల తనయుఁడైన విజయరఘునాథరాజును నాజ్ఞయియఁగా నీ కృతి రచించితి ననియు చెప్పకొన్నాఁడు. (1-9 పద్యములు) పైవారిలో రాయ రఘునాథరాజు, పుదుక్కోటను క్రీ. శ. 1762-89 వఱకును పాలించిన తొండమానురాజు. ఇతఁడు భాషాపోషకుఁడగు విద్యత్రవ్వుభువు, ఈతనివెనుక విజయరఘునాథరాజు రాజ్యమునకువచ్చి క్రీ. శ. 1789-1807 వఱకును పాలించెను, కాబట్టి యీకవియు క్రీ. శ, 1780 ప్రాంతమున నున్న వాఁడని చెప్పవచ్చును.

— గ్రంథవిషయము —

ఈ గ్రంథమున అసితో మొదలుగా ముప్పదిరెండు యుధములును పేర్కొనబడినవి, ఆవెనుకవానిలో ముఖ్యమైన 'ఆసి' యను ఖడ్గమునకు ప్రత్యేకముగా 'లక్ష్మీనారాయణ సంవాదము' అను గ్రంథమున లక్షణములు చెప్పబడియున్నవనియు, తానుదాని ననుసరించితి ననియు కవి చెప్పినాఁడు, కాని యీ గ్రంథ మిప్పుడెచ్చటను గానరాదు, ఆవెనుక నూటనలుబదిమూఁడు విధములగు నాయుధములను వానిలక్షణములు తెలిపియున్నాఁడు, కవినవీనుఁడగుటచేత నితర భాషాపదములను, సాంకేతిక పదములను వాడియున్నాఁడు, ఫిరంగి, సైపు (అరబీపదము) బందరు సూరై, త్యాగ, ఖండామిశ్రీ అబ్బాసి మొదలగునవి ఉద్యోగములు, ఇవి పాఠశీకభాషనుండి వచ్చినవగుటచేత, భాషోద్ధారకులు బ్రానుదార

వారు వీనిని తమ నిఘంటువులో (1852 ముద్రణము) నిచ్చియున్నాడని పైవానిలో “ఫిరంగు” అనునది, యగ్నిహోత్ర సంబంధముగా నాయుధమని అదిచేతితో నుపయోగింపబడునది కాదని మనకొక యభిప్రాయము కాని యిదియు కత్తులలో నొకభేదమని ఈ గ్రంథమునుబట్టి, నిఘంటువును బట్టి తెలియచున్నది. ఖండా పదము తెలుగుకవు లుపయోగించిన పదమే.

తెలుగు దేశమున ఖడ్గమున కనేకపర్యాయ పదములున్నను, అసి పదము వేదకాలమునాటి ప్రాచీనపదమైనను, “ఖడ్గతిక్కన” “ఖడ్గనారాయణ” మొదలగు బిరుదనామములు ఖడ్గశబ్దప్రసిద్ధినే సూచించుచున్నవి.

నవనమ్మ ఈ గ్రంథమును ‘అసి’ ప్రబంధము అనిచెప్పి ఖడ్గ లక్షణశిరోమణి యని దీనికిపేరుపెట్టుటయే వైపదవ్యాప్తిని రూఢిపఱచుచున్నది.

“పిట్టకొంచెము - కూతఘనము” అనునిట్టిది చిన్నగ్రంథమేయ్యను, బహుప్రాచీనమగు ఖడ్గపరిశ్రమకు సంబంధించినది. తెనుగున శాస్త్రీయగ్రంథ పరంపరకేగాక దక్షిణాంధ్ర వాఙ్మయమునకు జెందినది గావున ముద్రణమునకిదియే ప్రథమ ప్రయత్నము. రాజోవుముద్రణమున నింతకన్న విశేషములు తెలుపుటకు వీలుకలుగును. గ్రంథవిషయ మాంధ్రదేశమునకే గాక యఖలభారత వర్ణమునకు నా ద ర ణీ య మగుటచే నాంధ్రీయభాషలో విపులముగా తెలిపితిని. భాషాసారస్వత పరిశోధకులును ధనిక ప్రాజ్ఞులును నీగ్రంథమునాదరించి, యింకను నిట్టి శాస్త్రీయ గ్రంథములను ప్రకటించుటకు ప్రభుత్వమువారిని ప్రోత్సహింతురుగాత!

నిడుదనోలు వెంకటరావు, ఏమ్. ఏ.,

తెనుగు భాషాశాఖాధ్యక్షుడు
మదరాసు విశ్వవిద్యాలయము

శ్రీ.

ఖ డ ల క్ష ణ శి రో మ ణి

క. శ్రీమక్గారీభాసుర

నేమాంగు కృపారసాఘ నిబిడా పాంగుఁ
వేమరు మది భావించును
కామితఫలదైకమతిని కైలాసపతిఁ.

1

క. శ్రీకథముగ అసిశాస్త్రము

సీకరుణనునేర్చి నంతనే రచియింతుఁ
లోకులు (మది) మెచ్చుఁగ నా
వాకున భారతీని నిల్వవయ్యనుపేశా.

2

క. ఇష్టులుమెచ్చుఁగ నీకృతీ

స్పష్టమువెలయింపు మిపుడు పరిపూర్ణుడనై
కుష్టును గుల్మము మఱయును
కష్టములను జగతి వెచ్చు కైలాసపతీ.

3

క. భవవసముల కీర్తివెలయఁగ

భవదర్శము నీయసిప్రబంధమొనర్తున్
జీవమున ననురక్షింపుము
కవినన్నతవెలయు నీవె కైలాసపతీ.

4

క. అవివేకులై న వాణికి

కవితావిభవం బవిఘ్నగతి దయజేసే
నవరణనీదేగావున

భవదంఘులు గొలిచి విఘ్నపతి భజియింతుఁ.

5

వ. ఇట్లు యిష్ట దేవతాప్రార్థనంబుజేసి, 6

గీ. రాయశ్రీరఘునాథతిర్మల వజీర
దత్తనయ విజయరఘునాథ (భరణి) పతులు
అమితమతి యాజ్ఞనుతి గన్ననమనయాఖ్యుఁ
(డయిన నీ) ఖడ్గకృతిపల్కు నవసరమున. 7

సీ. విశ్వకర్మను మించు వెలయు తిరుమలచి
దంబరుడను నట్టి ధార్మికుండు
సకలఖడ్గములెల్ల సరవిగా తెలిసిన
చిగిలి లక్ష్మోరామశీలవరుఁడు
పనివారికెల్లను పండితుఁడై నట్టి
శైంకిసుమాలైన చెల్వుఁడరయ
మేదిని లోపలమెచ్చు పరీక్షైన
ఆపకు శాయినే యందగాఁడు

ఇందరెల్లను నిజమని యేర్పరించు
జయముగలవాఁడు పనిచేతజంగమయ్య
తనయుడన సుబ్బా భక్తుఁడొనరపలుక
నాయుధమ్ములు గల లక్షణములు దెలిసి. 8

సీ. శ్రీరాయరఘునాథ ధారుణేంద్రుఁడు మెచ్చ
నయగుణసాంద్రుఁడా నల్లపిచ్చ
రాఖ్యవీరునిపుత్రు రసికశిరోమణి
నవనఘ్నధీర సద్వినయచరిత
పనివారు పలుకంగఁ గని ఖడ్గలక్షణం
బిదియెల్ల పద్యసాహిత్యరీతి
విపరించిపలికితి కవివరుల్ రణశుద్ధ
వీరులు మెచ్చఁగా వినుతశీల

గీ. సకలసౌభాగ్యసంతాన సాంద్రుండగుచు
 ప్రబల విఖ్యాతకులపయోరాశి చంద్రుఁ
 డగుచు కైలాసపతి కృపకధికలీల
 ధరణి విలసిల్లు నాచంద్రతారకముగ.

9

గీ. ఇటుల దీవించి కవివరు లెల్ల పొగడ
 సరసమైనట్టి ఖడ్గలక్షణశిరోమ
 ణియను నీకృతికై లాసనిటలనయను
 విపులకరుణను వివరింతు వినయపరుఁడ.

10

సీ. వారధి నీరెల్లనోరులనెత్తి యా
 చీమతాపాసంబు జేసినట్లు
 మదమేనుగను జీరి గదిమిదగ్గర జేర్చి
 పట్టినిల్చినరీతి ప్రబలఖడ్గ
 జాతి గుణములనెల్ల చాల విచారించి
 తెలిపితి కృతిగాను తెలిసినంత
 సుకవులెల్లను మరిజూచి తప్పులదిద్ద
 వలయును జనులెల్ల వారభువిని

తే. మరియు జాతులు కలవింక సరసిజూచి
 తెలివిపరుఁడైన ఘనమతి తెలిసికొనును
 హృదయ మందలి తనభక్తుఁడెంచి
 వరములిచ్చిన కైలాసపతి కరుణను.

11

క. కవులార! మీకు నెప్పుడు
 భువిలోభక్తుఁడని నన్ను పుత్రునిరీతికొ
 నవరణగా నెంచి ధరణి
 దివిజేంద్రులు దీనితప్పు దిద్దుఁడు దయతోకొ.

12

ప. అందంబగు నీ ప్రబంధంబు ముందుముందుగా యిందుశరీరజటా
 జూటనానటధ్యనిరంగధ భంగ భంగీకార సముత్తంగ సంఘాతజాంఘీ

ఖడ్గ లక్షణ శిరో మణి

కారనిబిడధాటి సముల్లాసములకు శ్రీరామచంద్రకరుణారస విభాసుర విధూవధూటి విలాసంబుల పూర్వంబున హరిహర బ్రహ్మ దులకు నిఖలసురాసుర మానవలోకంబులకై విశ్వకర్మచే లక్షణ శాస్త్ర) విరాజితంబులుగా నిర్మితంబులగు అసి, ముసల, ముద్గర, కోహణ, కణయ, కంపిణి, శిల్లు, భల్లాతక, భిండినాల, కరవాల, కుంతల, కోదండ, కఠాచి, తోమర, పరశు, త్రికూల, వజ్రముష్టి, గద, అపుది, అంగల, అంతక, వంకిణి, చక్ర, సబళ, ఈటి, ఇనుప కోల, శలకట్టి, పట్టశ, ప్రకూర్మ, నఖర, మయూర్దండనారసంబు మొదలయిన ద్వాత్రింశాయుధంబులందలి అత్యుత్తమంబైన అసి యను యాయుధంబునకు లక్ష్మీనారాయణసంవాదమనే గ్రంథ మందలి చెప్పంబడిన, ప్రకారంబుగా లక్షణంబులను అభిధానంబు లను గుణగుణంబులను విస్తరించి తెనుగున తేటపఱచెద. అది యెట్లనిన హస్తంబుల్, మకరంబుల్, జవబల్, మక్కెల్, వాజలల్ కిరై మానిభిరంగు, తురాభిరంగు, యెక్కెల్ భిరంగు, దోర్యాభిరంగు, కుష్మీభిరంగు, ప్రూర్తికాల్ సైఫ్, నుక్కా సైఫు, మకరబ్ సైఫ్, దుకమ్మి సైఫ్, యిసుపాల్ సైఫ్, మళయవారి సైఫ్, వులాంధ సైఫ్, జజ్జా సైఫ్, పుతక సైఫ్, కుష్మీ సైఫ్, యిసుపాత్తు, చాందుబందర్, గోవాబందర్, మహమద్ బందర్, బెల్ బందర్, నాట్ బందర్, ఆరా బందర్, ఫ్రాంసుబందర్, జ్జాబందర్, పూతక కేసీబందర్, యెనా బందర్, మహమద్బందర్, బందరలయియాని మోనాభిబందర్, తినాభిబందర్, వురేబం, పాముబందరు, డ్యాలుబందరు, బత్తాలి బందర్, కాయత్తేబందర్, ఇంగ్లీషుబందర్, యిందుస్తావీసురై, మూరాషాసురై, భుజకాసురై, రాజాషాసురై, కంచకాసురై, పప్ప షాసురై, అంబబాగీసురై, వాసికునిసురై, సాదాలాగుబురాల్ సురై సుదాదాలాసురై, కల్కత్తాసురై, కత్తాసుకాసురై, సిద్దోట్టుకా సురై, సురతానిశాయిసురై, కతియకెరాట్ సురై, బండవార్ త్యాగా, ప్యహంత్యాగ, అంబరీత్యాగ, దుమిత్యాగ, గుజరాల్

త్యాగ, బంద్యాశిత్యాగ, హిరాకీత్యాగ, వరకుసిల్ త్యాగ, అబ్బాల
 త్యాగ, జహాశాత్యాగ, ముత్తాత్యాగ, బద్ధాత్యాగ, బహారి
 త్యాగ, లహూరి త్యాగ, అకుపరిత్యాగ, అపరంగజపి త్యాగ, నిర
 వరిత్యాగ, బువాత్ త్యాగ, అషజ్జాత్యాగ, మావలత్యాగ జికర
 త్యాగ, దేవగదిచాండాత్యాగ, బంగాళిత్యాగ, పట్టాత్యాగ, హైద
 రాబాద్ త్యాగ, మనుధాభాత్యాగ, సహజాపూర్ త్యాగ సేంచా
 త్యాగ, సిద్ధో టుత్యాగ, కచ్చనాత్యాగ, డాల్ మన్ కాన్ త్యాగ,
 చెంగమాత్యాగ, ఆలంగిరిత్యాగ, బాదశాసురతా, శికందర్
 వస్తాదిమిర్ సుమాహిర్, మహామందబాసి, విలాజి అబ్బాసి,
 బురాతీసావి అబ్బాసి, సాలువాల, ఖాండా, దుండుమాయెవ్,
 మొదను, మింశ్రీ, ముకరబ్బురా, జబ్బురుదా, ముకై బురుదా, హల
 బ్బురుదా, తురాగురుదా, మక్కిగురుదా, షోర్వ్యుర్యోగురుదా,
 రుంమ గురుదా, గుజరాగురుదా, ఆందబాదిగెరుదా, బాందూ
 గురుదా, గోసాగురుదా, తుంకపాదురుదా, బేల్ గురుదా, నాల్
 గురుదా, ఆరాగురుదా, ఆలయమానిగురుదా, ప్రాంసుగురుదా,
 జిబ్బాగురుదా, ప్రతకకనగురుదా యెకనాభి మహమ్మద్ గురుదా,
 బండరు అవేమానిగురుదా, గోనాంబిగురుదా, తికాభిగురుదా,
 ప్యులాండగురుదా, పాముగురుదా, కాండల్ గురుదా, బత్తావిగురుదా,
 కామల్ గురుదా, ఇంగ్లీషుగురుదా, పాముగురుదా, యెకల్ గురుదా,
 ఇబి మొదలై న జాతులకెల్లనున్న, కొత్తది, పాతది, నిడివియు, పెడ
 లుపు, చాయుధార, పెనకయు, చూరియు, జెడియు, డిసోర్యాలు,
 ముద్రలు పక్కలు, ఛాయలు, దూసుడుగళంబు, కంగు, ఆబల్,
 బిహారత్యాబల్ దురోగి ఇటువంటి గుణంబు లెయ్యవి యవి వణిం
 చెద నవియెయ్యవి యనివ

ఉ, పాతది కొత్తది నిడివి పక్కలు చూరియుకాడి కాండల్క,
 ఖ్యాతియు వాయుదాల్ పెనక గీతలు ముద్రలు పాము దోరయుక
 జాతులు దూసు నిందుగళ చాయలు కప్పలు శ్యాబలున్న భ
 గ్ధాతదు రోగియుక లఘుపు కంజరు జిహ్వాదు లన్నిజాడుమీ, 14

- క. హస్తములు వేలునాలుగు
 విస్తీర్ణము మధ్యదుర్గి బీజము ముద్రన్
 సిస్తుగ పూజలు నేయను
 సుస్థిరమై రాజ్యమేలు సుగుణాకరుడై. 15
- క. ధనువును గడుసును వజ్రము
 అనువుగ షోర్యాలు యయిదు హయమును హేమం
 బును కల్పితకలశుండును
 ఘన వైదుల కివియు మిత్తి కైలాసవతీ. 16
- క. మేతాహాసం భోలును
 నేలను దిగవైచి పైన నిబిడీశరమై
 వేలకు కత్తులు పేర్చిన
 దేలియు పైనుండు కొండదీపమురీతిన్. 17
- క. మెలువడిగల హాసంబుల్
 సుర దేవుని యాయుధంబు జోకుధనుండున్
 ధరలో దొరక దపూర్వము
 మఱి దొరికిన చక్రవర్తి మహిమలు పొందున్. 18
- సీ, గడుసును వాయుదాల్ కడవెళ్ళి[నొకరీతి]
 లాగనుపట్టు షోర్యాలు మాఁడు
 ఈగె కాళ్లకు నమం బింపైన దుగళము
 లవకాయ రీతినుండు పంక
 పొడుగైదు జానులు పొల్లక పెనకయు
 వెడలుపు మాడువేళ్లడరు నలుపు
 చంద్రవంకలుచేర్చి నన్నబిందులుపైని
 యుంచి ముందిరలుండు మించెనేని
- తే. కత్తి బట్టిన చేతంబు గతిని వెలయు
 దావు నిరవంపు త్యాగదై దనదు చూచి

భక్తలక్షణశిరోమణి

వంపు వచ్చును బిగువుతో వంచి జూడ
జాతి మకరంబు లీరీతి సరవినుండు.

19

గీ. ఈగె ముద్రయు పల్లమై యింపుమీరి
రెండు దోర్యము లుండును రెండువేళ్లు
వెడదచాయ చిట్టాముద విత్తురీతి
వినుము సజ్జాతిమకరంబు విధము కొందువ.

20

సీ. పెనక దగ్గర నొక పిల్లదొరయునుండు
చెయ్యడు నొక పెద్ద దోర్యమచట
చిట్టాముదంబుగింజల దాను దుగళంబు
కొలది వొంపులు ఫేలి కొనును మక్కి-
కోరి హలపు జాతిగుణములు చూడంగ
పిన్నదోరయు వొంపు పెణకకిందు
సదుమొక్క నాభ్యండు పొడుగు విస్తీర్ణమై
కడురమ్యమాను యాక త్త్రి జూడ

తే. తక్కుగుణమెల్ల రెంటికి తధ్యముగను
నుండు మకరంబు రీతిని నుర్విలోన
జాతివర్ణము లవిజూచి సరవిగాను
యేర్పరింతుడు ఘను లవియెదను దెలిసి.

21

సీ. గురుదాల విద్రయు కొలువ నాలుగు జాన్లు
పెనక వంపులు కల్గవెలయుచూప
సలికిడి పాముతో కలరీతి పెనకయు
సతిగాత్రములుగాంగ సమరియుండు
యేజాతి కత్తైన ఆజాతి గురుదాలు
కలిగుండు మిక్కిలి కండమెండు
కిరయి మాసఫిరంగు సరిభోణ వెల్ రీతి
వెడలుపు వెలయును గడుసుమీరి

తే. పెనక చిటికెన వేల్లావుదనరి కాటు
 పెనకచూచిన మూడుండు వెలయునైదు
 జాన్లుదుగళాలు సన్నమై చనును నిడివి
 వక్క సంబెట మకరంబి వాటిద్రాల.

22

సీ. దోర్యముండదు పెనకయు తోరమగును
 నిడివి చిరుఘాసు రెండువేళ్లడరు వెడద
 చప్పలైనట్టి పక్కతురాఫిరంగు
 చొకపై మొగ్గ లేతరంగు గేది ముద్ర.

23

క. చూరి(ని)దగ్గర ఫేతిని
 మీటిన వెనుపెంప్పు జాడ మితమైయుండుక
 తీరా మక్కే జానిని
 కోరు జినచ్చీ ఫిరంగు గుణమెల్ల తగ్గె.

24

సీ. పురుతకాల్ సైపునిక పొందు నాలవ జాన్లు
 పొడవుతో కూడుక పాలుపు మీరు
 యీజాతికెల్లను యిరువంకవాయిదాల్
 వెడలుపు మూడుకాల్ వేళ్లనమరు
 నెడిపించుటలు కమ్మిపటుగాత్ర మందమై
 దుగళము యొకరీతిఁ దోచుచుండు
 దోరయమై దుండుదుత్తఁ దీసి దినితో
 నందులోపల ముద్ర లదియు వినుము

తే. బిందుకోణము బిందువు పేర్చిపైని
 శిఖర ముంచిన రీతిగా చెలగుచుండు
 కరమునిండు వొప్పు గడుసుగా జూపట్టు
 బడుగునుండియు కోసదాక నరయ గుణము.

25

సీ. నిడివి నాల్గరజాన్లు వెడలుపు నాల్గువే
 శ్లమరియుండి క త్తియందముగను
 పేరాముదముగింజ దారి నీదుగుళంబు
 కడవెళ్లల్యాగనుఁ గదసిపట్టు
 నిండువంపుచువరిచు నెనసి మక్కాముద్ర
 సరివంచు మక్కాయి సైపునందు
 మకరంబిసైపున మహినిదోర్యములాగ
 కొదవెంత మకరంబి గుణములుండు

తే రుంటుసైఫందు గుణములుయాధి వినుము
 పాలుచు దుంతని దోరయ ముద్రపైని
 దొండ ఆముదగింజబోల్ దుగళమింక
 పురుతకాల్సైపు గుణములు పొందియుండు,

25

సీ. అనుపాతు సైపొందు యంచనాలుగు నర
 జానులు నమరుండు చక్కగాను
 వెడలుపు రెంఱున్నర వేళ్లుండు యీనాల్గు
 రీతిని దుగళంబు జాతినలుపు
 గడుసుగానుండదు కడవెళ్లసొనయుండు
 దుత్తైడు అడుగున దోర్యముండు
 పురుతకాల్ సైపున పొందినముద్రయుఁ
 గలిగుండు దీనికి కంఠమందు

తే. మణియు వారిసైపు న లుగు నరజాన్లు
 నిడివియుండును యీ క త్తినీరు తెలుపు
 మూడుకాల్ వేళ్ల పట్టిన మొనయ వెడద
 లేదు దోర్యము నలముద్ర లించుకైన.

26

సీ. దోరయములలోన పారు మామూల్ రీతి

వంకరపై మొగ్గ వాలుముద్ర
 ఇంకను తురాసైపు లింపైన గుణములు
 రుమ్మిసైపుల సద్గుణమ్ములుండు
 బంతాయిసైపున పరగు నాలుగునర
 జానులు నిడివియు పూనియుండు
 వంపున నొకవంక వహితంపు దుగళము
 బందరుగతి మీరు నందముగను

తే. కనకదుంతతిదోర్యంబు గలిగి వెడద

వేలురీతిని మెఱయును వెకనదియు
 ముద్రలుండదు దీనికి మొనసిజూడ
 నివియె యీకత్తిగుణములనెంచి జూడ.

27

సీ. మళయువాల్ సైపు లమర్మమెల్లను జూడ

యరనాభిబేలంగు నింపుతోడ
 నిడివినాలుగుజాన్లు వెడదరెండరవేళ్ల
 కొలతను నివ్కాచు కొమరుమిగుల
 కరకవులాందాసైపు కత్తినాలుగుజాన్లు
 వెడలుపుమూఁడు వేళ్ల డగుచుండు
 యొకపంటియడుగున నొంపును దానిపై
 చక్రముద్రలు మూఁడు సరవినమరు

తే. కుమ్మిసైపునకాల్ తక్కుకొలత యిందు

జానులుండు వెడలుపు సరవి వినుము
 మూడునర్థము వేళ్లుండు మొనసిచూడ
 క్రొత్తకత్తికి కలిగిన గుణములమరు.

28

గీ. వహిగనాల్లుకాల్ జానుపక్కపోల్కి-

దుంతదై సన్నలోతుగా దోర్యమొకటి

బిందుకోణము ముద్రపై యందునుండు
వెడదరెండువేలి సుసాతు వెలయుకంపు.

29

గీ. అడరియుండు జిజ్ఞాసైపు నిడివినాల్లు
జానులొంపును వెడలుపు సరవిరెండు
వేళ్లుజానెడు గోర్యంబు విడువగళము
మత్స్యముద్రయుపై చక్ర మమరియుండు.

30

గీ. పురతకీసైపు బొడుచును పొడుగునాల్లు
జాన్లువెడద నాలుగువేళ్లు చాలవెలయు
నడుమనాభియు కడకెళ్లడిడవియగును
వంపువచ్చును త్యాబలవహిదనర్చు.

31

క. ఎక్కెలుజాతివి సరిగా
బక్కటియలు శాఖిరంగుగ్రుప్పిన రీతౌ
యెక్కువ కాధి కత్తియు
నిక్కము కైలాసనాథ నెఱయోధులకు.

32

సీ. చాందు బందరునీటు జానులునాలుగు
వెడలుపు మూడువేళ్లదరు నెలపు
దుగళమామిడిగింజ వదనుండుకైదువ
పాలుగాగ నుండు బలికీపెనక
వంపులువచ్చును వాయిదాల్ గడుసాను
లాగను పండ్లుదోర్యములు మూడు
చాందుముందిరవిను సరవిగామూడుండు
గోర్యంబుమీదను తోరముగను

గీ. అగసిపువ్వాగెలావబందరు వరయముద్ర
నాలుగర జాను నిడివియు వేళ్లుమూడు

వాంపుమూడువేళ్ల వెడలుపు మరియుండు
దోర్వంబు మొరయుచుండు ఛాయ
యామిదగింజవోల్ వాయుగడును,

33

సీ. ఈ మహద్బందరి నేవంపగుచుండు
కాల్తక్కనాలుగు గలుగుజాన్లు
వెలయువేలువెడద కలమెదల్ దోర్వముల్
రెండు పంకమామిడి విత్తు రీతి దనరు
ఆమిదగింజకు నధికమా దుగళంబు
వెడలపు మూడు వేళ్ల దరియుండు
ఇరువంకవంపులు హితవుగావంచును
గడుసౌనులాగను కదిసిపట్టు

తే. కొన్నిటినిముద్రలుండును కొన్నిటినల
ముద్రలుండదు త్యాగడై మొనలుదనరు
ఇన్నిగుణములు దీనికి నెఱుగవలయు
లలిత సద్గుణయాధ కైలాసనాథ.

34

సీ. బేల్ బందరులరీతి వెడలుపు మూడువే
ళ్ల మరియు నాలుకాల్లరయు జాన్లు
దోర్వాలరెండును దుగళము రెట్టింపు
నామిదె విత్తుకు నరయపంక
వొల్లిక వెలయును యెల్లపెనకచాల
దళముగానుండును ధారగడును
పారు పాములరీతి పరగుముద్రలు నాల్గు
బందరునాల్గు బాణ నందముగను

మూడువేళ్లను వెడలుపు మూడుదోర్వ
ములును సన్నవకాటెనకయు పొలుచుగాత్ర
మీనవంపాను నలుపునీల్ మెనుపొల్లి
ముద్రవంకియామిదగింజవోల్ దుగళము,

35

సీ. వెడద నారాబందరుల మూఁడువేళ్లను
 నాలుగు కాల్ జాను నరయనిడివి
 రెండువేల్వెడదయై యుండును దోర్వంబు
 పక్కలు పొల్లుండు బళువు
 చూరికెనుకను కాటు జోకగాపై నుండు
 దుగళముల్ గాత్రమై తోచువంపు
 అరియ వంచు నికమీదనలయిమాని
 గుణంబునిడివి నాల్గుజాన్లునిండివెలయు.

తే. మూకుడు కొనకొన వెళ్లవెడలుపు
 ముద్రలేదు నొవ్వలలు కందుదోరియంబొకటి
 మీరు అడుగగాత్రమై కొనసన్నమాను
 వంపవచ్చును దుగళమామిదగింజ హెచ్చుగడును.

86

సీ. చక్క అలయుమాన్ సిగ్గు పక్కలుపొల్లి
 నాలుగునరజాన్లు మూఁడువేళ్లు
 వెడలపు దోర్వము విస్తీర్ణమై కట్టి
 తలక్రిందుగా తెల్పుతలలనీడి
 నాయిదాల్ గడుసోనువంపులు వచ్చును
 దుగళముగాత్రమా తోచుతెలుపు
 వంకలుపొల్లుండు ప్రాసుబందరు నాల్గు
 జానులు నిడివియు దీని నెడద

తే. వేళ్లురెండు చిట్టామిద విత్తుచాయ
 పిన్నదోర్వము చెరుయిండుపెదదోర్వ
 మొకటికాన సన్నము పెనకనొంపు
 బలిసినరవివంపు వచ్చునలుపు చక్రముద్ర.

87

క. నిడివియు మూఁడున్నర జానులు
 వెడలుపు రెండున్నరవేళ్లు వెలయుచునుండున్

గుడుగురయి ధారలు వొంపును
మిడిజిజ్జాబందరిలను మేతాముద్రల్.

38

సీ. బుడుతకీచు పోర్చోనూ బందరు పొడవునాలుగు
జాన్లువీపులావగు రెండువేళ్ల వెడద
సిల్లగోయమును పెద్దదోరయము
చక్కగా విలసిల్లు చక్రముద్ర
ఇకమహామిద్బంద రేఖనాభియునొప్పు
జానులు మూడర దీని నిడివి
వీపువంపుపెనక వెడదరెండర
వేళ్లు కప్పును నల్లనొక త్తికొత్త

గీ. బందరలయిమాన్ నాలుగు పరకజాన్లు
మూడు పెద్దవేల్ వెడద మొనసియుండు
కత్తి పలుచనదుగుళంబు గాత్రహాను
వంపువచ్చును యదియు జరాటనిడివీ.

39

సీ. నోనాభి బందరు దుగళమల్పత నొప్పు
వెడలుపు రెండరవేళ్ల నమరు
తీనాభి బందరు జానులు నాల్గర
మూడువేల్వెడలుపు ముద్రలేదు
నోర్యముల్ మూడుండు దుగళముగొప్ప
తాచప్పెటి వంకలు కప్పురూపు
సొనగల్గియుండును సొంపుగా మకరంజి
ముద్దరలుండును మొనయు నిడివి

ఏకనాభియు దానిపై నెగురెండు
నోర్యాలు లాంట్టక త్తి తోచునిటులు
.....
.....

40

సీ. పాములబండరు నీటుపరగనాల్గర
 జాన్లువెడలుపు నాల్గువేల్వెలయుచుండు
 పాముచటమురీతి పడియుండు దుశముల్
 వురగంబురీతిని వొప్పుముద్ర
 రౌఢ్యాలబండరు కత్తినిడుపు నాల్గర
 జాను మూడువేళ్లడరువెడద
 దుగళముల్ ఛాయలు తోరమై కనుపింప
 పొంపొందు సోగయె వొంపులేక

గీ. పద్మముద్రయు బత్తావి బందరిలను
 జానులు మూడు నాలుగు వేల్సరచినెడద
 దోర్యమొక్కట దీనికి ధారలెరిగి
 జాతినెరుగును బుద్దిశాలుఁ డిలను.

41

గీ. జానులు నాలుగు బొట్టువేల్ సమమువెడద
 నాల్గుదనరారు దోర్యముల్ నలుపుసూరి
 పద్మము ముద్రయు దానిపై ప్రబలుచాండు
 ముద్రకాయలు బందరువును ధరను.

42

గీ. ఇంగిలీషు బండరు దుగళమీగె కాళ్లు
 జానులు నాల్గువెడలుపు జాతివేళ్లు
 మూడుదోర్యంబు నొక్కట మూడురెండు
 చాందుముద్రయు సన్నమై పొందుసియు
 పట్టికడ వెళ్లవాయిదాల్ ప్రక్కనుండు.

43

గీ. పాత బంతావిబండరు రీతివినుము
 జాన్లునాలుగు మూడుండు చాలవెడద
 నాల్గువేళ్లుండు దోర్యముల్ కల్లుమూడు
 కప్పుగోల్ముద్ర సన్నదుగళమొప్పు.

44

సీ. హిందుస్తాన్ సురైన్ విధములు వివరింప
 పొడుగు మూఁడరజాను లడుగునందు
 అపరంజిచీలయు అందమైన మీరుండు
 వెడలుపుమూఁడువేల్ వెలయుచుండు
 సన్నమై నోర్యంబు చక్కగానడుమను
 యొకటుండు తెలియుము ప్రకటముగను
 తెల్లనిఛాయల నుల్లసిల్లుచునుండు
 రూపాయిపట్టు రూడిమెఱయ

గీ. శుభముకలుగును మానహాయిసురయ
 నెడివిమూఁడున్నరజాను వెడలుపుమూఁడువేళ్లు
 గొప్పనోర్యము దుంతడినొప్పు నడుమ
 పట్టెకడవెళ్లవాయిదాల్ పక్కనుండు.

45

సీ. భుజుకాసురైకత్తి పొడుగునాల్లరజాను
 వెడలుపు మూఁడువేళ్లడుగుమాల
 సొగసురాజాపాయి సురాయి నాలుగు
 జానువెడలుపు నాల్లరవేళ్లనమరు
 అవిశాకువెడలుపు అందవకాపట్టెయు
 కొనపై బంగారు కట్టియుండు
 కచ్చీసురై ముద్రగణితి మూడరజాన్లు
 వెడలుపు మూడువేల్నిడివిఛోర్య

గీ. మలరియుండు పష్పాపాసురాయి నిడివి
 కాలుతక్కువజానులు నాల్గువెడద
 మూఁడునవేళ్లు కొనచూరి ముందువంపు
 గడుసుకరువాయి పట్టెగాత్రదుగళ.

46

సీ. అంజయ బాగుసురాయి కంజరు నిడివియు
 మూఁడుముక్కలు జాన్లు మూఁడువేళ్లు
 వెడలుపు వాయిదాల్ వీకెయు పట్టెయు
 దుగళగాత్రంబుగాఁ దోచుచుండు
 సానవాసానియు సరవి చెప్పెదవిను
 నిడివియు కాలతక్కు నాల్గుజాన్లు
 వెడద నాలుగువేళ్లు గడుసైనవాయిదాల్
 కరుకులు రాలుండు తరచుగాను

తే. దుగళగాత్రంబుపట్టెయు దోచువంక
 గోరులుంచిన తీరున మీచు ముద్ర
 వెగడు శిందోటు సురాయికి నిడివి జాను
 మూఁడరవేళ్ళవిప్పు మూఁడుదుగళ,

43

సీ. సురతానిశాయి సురై సొంపున మూఁడర
 జానులు నమరుండు చక్కగాను
 వెడలుపు మూఁడువేల్ వెలిలేనిక త్తియకా
 గోరులోతాను యాఢోర్యమొకటి
 కడవెళ్ళనుండును కరుకై న వాయిదాల్
 పట్టెయుండును మీఱి ప్రక్కలందు
 కలియకోటు సురాయికోలిచిచూచిన నాల్గు
 జానులు నమరుండు చక్కగాను

వేళ్ళుమూఁడొను వెడలుపు మించ బళ్ళుపు
 కలిగియుండు కంగీరుకలసి మిగుల
 ధారదగ్గరపట్టెయు దనరియుండు
 దిగుడు జాత్యని మఱి యివి తెలియవలెను.

44

సీ. బడుదవాల్ త్యాగాలు పొడుగు మూఁడరజాన్లు
 అడుగు మూడువేల్ వెడలుపుగను
 ఖేతిలో మూడరక్రమమున వేళ్లుండు
 గాజుపల్లును పంటు గడునుధార
 గడివి చుట్టకమ్మిచాచిన రీతిని
 దుగళము పడియుండు తోచునీరు
 అలలుతోచినరీతి బలసి వొల్లిక వీపు
 కండలు గలిగుండు కత్తిపాంపు

గీ. చౌకమందు నపాశ్వయక్షరములుండు
 నవియు ముద్రయు నివియెల్ల నరసి మిగుల
 కోరిఁ జూడుము ఘనతగా గుణముదెలసి
 ఖ్యాతిగలుగును వొనర యీక్షణములోన.

45

సీ. ఘనవ్యహాత్యాగకు కలుగు మూఁడరజాన్లు
 కొనవేళ్లు యడుగున కొద్దివేళ్లు
 వెడలుపుఖేతిలో వేల్ మూఁడుకాలుండు
 వాయిదాల్ పలుచన వంపుకత్తి
 కడవెళ్లసానగల్లు గడుసుగ దంతముల్
 గాజును ల్యాగను కదిసిపట్టు
 సన్నత్యాబళువుండు జవరణగాపైని
 నల్లనై నీరులు నలినమగును

గీ. మేటువెత్తినచేతికి పూటలేక చులక
 నైయుండు మిగులను సాంపుమీరి
 బల్లిగుడ్లను పోలిక పరగు ముద్ర
 నందు నుండును వరపాశ్వయక్షరములు.

46

సీ. అబరిత్యాగకు మూఁడరజాన్లు నిడివియు
 అడుగున మూఁడువేళ్లణియుండు
 మూఁడుకాల్వేళ్లు నంపుమొనయును నలభేతి
 కండలు కలిగుండు గడుసుధార
 పల్లగాజునుల్యాగ పంటునుమొనదాక
 సన్నత్యాబలుగాను ఛాయదోచు
 కత్తిని యపరంజికలవేసి జేసుండు
 యలిజూడ దోచును యందమలర

గీ. కనుమూసి మిటలపై గాను కాసులయంత
 ముద్రలుండును కొన్ని మొనసిజూడ
 కోరిజూచినవారికి గుణము తెల్ల
 తెలియవచ్చును భువిలోన తేటగాను.

47

సీ. దుమ్మిత్యాగకుజాను రూఢిగా మూఁడరయడు
 గున మూఁడరవేల్వెడిదలగును
 ఫేతినాలుగువేళ్లరీతిని వెడలువు
 యిందున కలిగుండు నీనెవంపు
 చిన్నికాసులురీతి జమిటాలపై ముద్ర
 శిబిరంబు రీతిని చెలగుచాయ
 గుజరాతిత్యాగకు లవకాల్ తక్కువ
 నాలుజాన్లుండు మూఁడువేళ్లు

తే. వెడదలుండును యడుగున వెలయు ఫేతి
 యందువెడలువువేలు మూఁడరయుకలుగ
 పెద్ద ఆమిదగింజ బోల్కద్దుగళము
 ల్యాగపట్టును కత్తిపై యీగముద్ర.

48

సీ. బంద్యానుత్యాగాకు పరగ మూఁడరజాన్లు
 నిడివియు తగియుండు యడుగునందు
 కొన వేళ్లుమూఁడుండు కొట్టియు ఫేరిలో
 కాల మూఁడు వేళ్లుండు గబ్బిధూసు
 ల్యాగపల్లును పంటు యీకెముద్రయు నేక
 నాభిహిరాణ్త్యాగ నయమువినుము
 పొడుగు మూఁడరజాన్లు పొందున కొనవేళ్లు
 మూఁడుండు యడుగున మొససిచూడ

తే. ఫేరిమూఁడర వేళ్లురీతిని వెనకయు
 పొల్లి యడ్డముగాను పొందుల్యాగ
 కత్తిచప్పెటలగు దాను గడుసుగలగి
 ల్యాగపంటును చాదాయి మొహరుముద్ర.

49

సీ. ఇట యిరారిత్యాగ కిరవైన నిడివియు
 అరమూఁడుజానులు నమరియుండు
 చేతిలో మూఁడరకిందియు మూఁడుండు
 కొన వేళ్లుకొలత యీ గొద్దివెడద
 కత్తి చప్పెటవంపుఁ గలిగియుండును దీని
 దుగళంబుయలలరీతగును మిగుల
 తోరమై పేచెణకయు తోచు నంతటమై
 మొససి పల్లుపంటు మొహరుముద్ర

తే. పరగుశీల్ త్యాగ లడుగున యరయరెండు
 వేళ్లు ఫేరిలోమూఁడుండు విలువంపునిడివి
 నిడివిమూఁడుకాల్ జాను పొల్లిపెనకల
 గును చప్పెటదాయి యగును ముద్ర.

50

సీ. అబ్బాలిత్యాగ కింపలరు నాలుగుజాన్లు
 అరమూఁడు కొనవేళ్లు యడుగువొంపు
 నాల్గువేల్ ఫేతిలో నయమైన వెడలుపు
 పొల్లుండు నల్ల కప్పు
 వాయిదాల్ పెణకండు వరపిల్లనోరయ
 చేరుండు నాల్గువేల్ తీరినిడివి
 దుగళమల్లెసరాలు తోడుననుండును
 తెగవాజిరామద తెగునువినుము

తే. బటువుముద్రయు చిమిటాల పై నుండు
 అందురాశుండు యాకత్తి నరయపేరు
 ఇలను కలిగిన త్యాగాల కెల్లనిల్లు
 జూడు మాజాతి యివియని సొబగు తెలుసు,

51

సీ. జాహాసాత్యాగాకు జానులుమూఁడర
 నెడలుపు రెండరవేళ్ల నడుగు
 ఫేతిలో మూడువేల్ క్రియయైన విలువంపు
 కాడికొద్దినుండి కప్పుఁగలిగి
 దుగళమామిదగింజ వగనైన పెణకయు
 పోల్పుండు నడనెళ్ల గడుసులగును
 చిమిటాలపంకను చేరుండు శాదాయి
 మొహరు ముద్దిరచూట్కి మోదమలర

తే. అరయములు తానిత్యాగకు నరయఫేతి
 నిడివిపెణకయు వాయిదాల్ గడుసులెల్ల
 కోరిచూడు బద్దాత్యాగ గుణములుండు
 చౌకముద్రయు గాత్రమై చాళదుగళ.

52

సీ. పరగ పద్మాత్యాగ బల్లకపేవంపు
 నందు దుగళగాత్ర మమరియుండు
 నిడివి మూడరజాన్లు నిండునువెడలుపు
 నడుగున రెండరవేళ్లుభేతి
 అందున మూడువేళ్లమరును పెణకయు
 పొల్లి చప్పెటయాను యుల్లసిల్లు
 వాయిదాల్ గడుసుండు వహించొకముద్రయు
 లాహోరిత్యాగాల లక్షణంబు

తే. వినుము మొదటను రెండుకాల్వేళ్లు నెడద
 భేతి రెండుముక్కాల్ గడుసు నలుపు
 పొడుగు మూడరజాన్లను పొల్లపెనక
 దుగళమల్పుండు బాదాయి తోచుముద్ర,

53

సీ. అగువరిత్యాగాకు నడుగున వెడలుపు
 కాల్తక్కు మూడువేళ్లతిగియుండు
 మూడువేలవెడల్పు మొనయుభేతిలొ
 నిడివి మూడరజాన్లు నిచ్చయు
 బటువుగాత్రముగాను పడియుండు అబరులు
 యీ నెదొంపు పెణకయొసగపొల్లి
 కడవెళ్లగడుసుండు గాజుపల్లును పట్టు
 చొకముద్రయు నొప్పు సరివినండు

తే. శోఠి అపరంగ జపత్యాగ గుణము వినుము
 కాడివెడద వినాగను గలుగు గుణము
 బాహుశారీతి నుండును చక్కగాను
 దీనిభావంబు తెలుతురు తెలివిపదులు,

54

సీ. నరవరిత్యాగ మూఁడరజాన్లు నిడివియు
 రెండుముక్కాలు వేళ్లు నిండువెడద
 యరమూఁడువేళ్లుండు అరకయగా భేతిని

.....

బటువు మొహరుముద్ర భాసిల్లు నడుగున
 యిలను బుడాకుత్యాగ లింక వినుము
 నిడివిమూఁడుజాన్లుండు వెడకాలు తక్కువ
 మూఁడువేల్ ఛాయలు త్యాగభేతి

గీ. మూఁడునరవేళ్లు పలువంపు పొల్లు పెణక
 పరగుచప్పెట పక్కలు భటువుముద్ర

.....

.....

55

గీ. నిడువు అషబ్జత్యాగాకు మూఁడునరయు
 జాను గడుసాను నడుగున పూనువేళ్లు
 మూఁడుభేతిలో నరమూఁడు వేళ్లుఛాయ
 మొనయు సింహంబు రీతిని మొహరుముద్ర.

56

సీ. మావిలి త్యాగకు మనువింపు మొదటను
 మూఁడువేళ్లుభేతిని నాల్గువేళ్లు
 మూడుముప్పావుజాణ మొననుండు నిడివియు
 పెణకపుల్లి పక్క లణగితోచు
 నోర్యమైయుండును దుగళంబు గాత్రమై
 కత్తియు గడుసాను కనుదు ముద్ర
 బీదరిత్యాగ నడుగున వెడలువు మూఁడువేల్
 అరమూఁడుభేతిని నమరువేళ్లు

మూఁడుముక్కాను జానులుచూడపెనక
 వంకలును చప్పటలు కత్తిబరువు గలిగి
 యుండవొకరీతి దుగళంబు లొప్పుధార
 ముద్రలుండవు దీనికి తథ్యముగను.

57

సీ. తగు దేవగడి ఛాందాత్యాగ వంపాను యీ
 దుగళసన్నముగాను దూరముండు
 బిడలిత్యాగల రీతి కొదవెళ్లనుండును
 బంగాలత్యాగకు బాతి వినుము
 సన్నమై దుగళంబు చక్కగానుండును
 ముందరనుండదు మొనసిచూడు
 తక్కెల్ల నరవలిత్యాగ పోలికనుండు
 పరగ పట్నత్యాగ పక్కపొల్లు
 యుండునిడివిగా నొక దోర్యమొనర నడుమ
 చంద్రవంకను చేర్చిన జాడముద్ర
 కొదవ అవరంగజెబుత్యాగ గుణములెల్ల
 కలిగియుండును దీనికి క్రమముగాను.

58

సీ. హైదరాబాత్యాగకు దుగళమారోగి
 బటువుముద్రలు చాల పరగుచుండు
 వెడలుపు నిడివియు వీవును వంకలు
 అవరంగజెబురీతి నలరుచుండు
 మగుదాబాషాగ్త్యాగ వగలు చెప్పెద విను
 ధారకు నడుగున దోర్యముండు
 అవినాల్లువేళ్లుండు అందమ్ము వెలయంగ
 దుగళము సన్నమై తోచుచుండు

నిడివి వెడలుపు పక్కలు గడుసు పెణక
వెల్ల జూడ బగ్దాత్యాగ రీతినుండు
ముద్రలేక నె యీజాతిని బోల్చుగతిని
అల్కగానుండు చేతికి నందముగను.

59

సీ. పహజాపూత్యాగ జానులు మూండర
వెడలుపురెండరయై దుగళభేతి
మూండువేల్ పెణకయు పొల్లను పోలికల్
పరగుత్యాగ బలఛాయ పలచనగును
వెలయు సోందాత్యాగ వెడలుపుకాల్ తక్క
మూండువేల్ భేతియు మూండువేళ్లు
నిడివి మూండరజాను గడుసోను వాయిదాల్
బటువైన అంబరులు వంపుగురుద

తే. అలరు శిందోటు త్యాగాకు అడుగుమూండు
వేళ్ల వెడలుపు మూండరవేళ్ల భేతి
యీనె వంపొను భేతిలో పూనుగడుసు
సోడుగు మూండుకాల్ జానులు బళువుకప్పు.

60

సీ. కచ్చికాత్యాగాకు కాల్ మూండువేళ్లుండు
కాడిమూండరవేళ్లు క త్తిబళువు
గడుసుండుభేతిలో క్రమములుండును ముద్ర
నల్లనీను క త్తి నాల్గుజాన్లు
దలమీరుఖాత్యాగ గడుసున మూండువేళ్లు
భేతిలో కాల్ మూండు కలదువేళ్లు
నిడివి మూండరజాను కడవెల్ల దోర్వంబు
యొకటుండు నడుమను ప్రకటముగను

- తే. కత్తిభారల మీదను గడుసుగలిగి
దుగళముండును సన్నమైజోడుగాను
పొంకమై తగు చంద్రవంకముద్ర
యుంచుచుండును దీనికి యువిదలోన. 61
- గీ. కలిగించె మాత్యాగ ముక్కాలురెండు
వేళ్లుఫేతిని మూడుకాల్ వేళ్లు వెడద
మూడునరజాను కప్పును గడుసుపెణక
పక్కమున నాద్యయ చంద్రవంకముద్ర. 62
- గీ. నిడుద మూడరజానులు అడుగుత్యాగ
రెండు అరవేళ్లుఫేతిలో అరయమూడు
పెణకచేరుండు దోర్యంబు యొకటిపెద్ద
చేతిబళ్లుఫేతి గడుసు అలంగిరియును. 63
- సీ. బాదశాసుల్తా శిఖందర్ వస్తాది మీరి
సుమా మహమ్మదబ్బాసి యనగ
ద్వితీయన నర్థము వెడలుపువేళ్లుండు
జానులర్థము మూడునరియ నిడివి
కొనసగిలిమించ పెణకయద్దారుండు
వంకెలు వీపు చప్పెటలుగాను
పలురందా గాజపంటును కడవెళ్ల
బల్ల కట్టెలవంపు బరువులేదు
- తే. బీరకాయల చిక్కుపై పెద్దచాయ
లుండు వెలలేని యా ఖడ్గముర్వీలోన
వరగు మిరావులో గనబటువుగాను
వెలయు అపరంజిలోముద్ర విశదముగను. 64

సీ. విలయాతియ బ్యాసి విలువంపు మొహ్ ముద్ర
 తక్కిన గుణమెల్ల తధ్యముగను
 మహమ్మదబ్యాసికి మరిగలు గుణము
 లుండును దీసికి నొప్పిదముగ
 అనగ కురాశాని అబ్యాసిగుణములు
 ముద్రమాత్రలేక మునుపుచెప్పి
 అబ్యాసి గుణములు నమరునుచక్కగా
 మిశ్రికి బీరకాయ చిక్క-బాయ

తే. కాలుతక్కువనాల్గులుగు జాను
 వెడద మూఁడువేళ్లుండును వీపులాపు
 పెణకచేరుండు యొకదోర్యమింపుగాను
 ధార కడుగున నాల్గువేళ్లు దనరు.

65

సీ. నాలువాల నిడివి యుకాల్తక్కునాల్గుజాణ్
 వెడలుపు రెండువేల్వెలయు చుండు
 కొనదాక పెణకయు కోరున దోరయా
 పుక్కటియలు గాను నిగ్గునలుపు
 వెలయు ఖాండాకత్తి వెడలుపు మూఁడువేల్
 కాల్తక్కు నాల్గుజాణ్ కలదు నిడివి
 అడుగున దుత్తడి మూఁడుదోర్యములుండు
 అందుపై బటువులు అమరుముద్ర

తే. మీదను దుత్తెడు మూఁడు దోర్యాలుండు
 కడవెళ్ల పెణకంచు బరువుముద్ర
 కత్తిలగుపు పెణకలగుపు గాజుపంటు
 పెద్దఅమిదగింజంత కందుదుగళ.

66

సీ. దుందుమానిడివియు నందు నాలుగుజాను
 వెడలుపు రెండువేల్ విప్పుపుల్లి
 వెడలుపై నాభ్యుండు కడవెళ్ల పెణకయు
 పుక్కుటి అలుగొను వొంపుగడుసు
 అడుగున మొహావేళి అందుపై యసిరీతి
 ముందర యుండును తథ్యముగను
 యిల పెనుక త్తియు కొలవ నాల్గుజాను
 వెడలుపు రెండువేల్వెలయుచుండు

తే. డోర్వమొకటుండు నడుమను నీరు తెలుపు
 పొంకుటలు గొను దీనికి పోటమెండు
 డోర్వాలలేక యుండిన మొరసుక త్తి
 అందరిని జూచి ముట్టరే యరసి జనులు.

67

సీ. మరిరుమ్మి గురుదాలు నరిగ దరజాను
 నిడివియు వంపొను నీరుక త్తి
 కొనవేళ్లు మూడుండు కొద్దియు యడుగున
 చేతిలో మూడురీతివేళ్లు
 పేరామిడపుగింజ ధారను పెద్దది
 దుగళము పడియుండు తోడుగాను
 గాజుపల్లనుల్యా కడవెళ్ల పండును
 కప్పులు అనురుండు గడుసు పెణక

తే. వొనరుపిల్ల దొరయముండు నొకటి నిడివి
 మూడు తుండుగ వొక దోర్వముండు మధ్య
 అడుగుకొనమీద పెనుకను అరుడుకాండ
 పెణదాకను గోరుముద్ర వేసియుండు.

68

నీ. వెలయు అందాబాదివెడలుపు రెండువేల్
 నిడివి కాల్తక్కువ నిండజాను
 తోర్యమాపెణకందు చేరుండు పక్కను
 సన్నగోర్యము కత్తి మిన్నగాను
 మరియొక్క దోర్యము మధ్యను దుగళము
 సన్నమైతోచును చక్కగాను
 గురుదాలముద్రయు కొసబందు లేకను
 చంద్రవంకలు చేర్చు సరవినుండు

తే. దీని గుణమెల్ల యివియని తెలిసి ఘనులు
 జాతికత్తిని చేపట్టు సమరమునను
 జయముసేతురు మసమున భయముపడక
 కీర్తివచ్చును కైలాసమూర్తి కృపను.

69

నీ. గుజ్రాతిగురుదాలు కొలువజాముక్కాలు
 మూండునీలులు అడుగున రెండుకాలు
 వేళ్లు చేతిలా జూడ నెడలించు కమ్మించు
 మధ్యదోరయమూండు మగయు వినుము
 పెణకదగ్గర చేరి అణుకవైయొక దోర్య
 మూండు వేళ్లుండునును అందముగ
 పెణకందు దోరయంబుంది నావుండును
 గాజుపల్లును పంటుగడుసు మీరి

తే. చేతియందున గాని కిందునైన
 ఖాండవుండును చులకనౌ మెండుకప్పు
 యీగెకాళ్లరీతి దుగళము వీగె మీరి
 ముద్రతీగయు రీతి ముందు కులకు.

70

చ. బరువును ధారలుకలెదులు వంచిన నిబ్బును మిట్టపల్లమై
 సరియునులేక కత్తియతిచప్పెట వాయును ధూసువుంకరీ.
 త్యోరశిననుండు దీపెనక లుబ్బదు త్యాగడలేకచూచినక
 (?)నరకుత్తికుండు ముందరలోన దుప్పటల్యాగ కొత్తదై. 71

క. ఈ మహికత్తులనెల్లను
 వేమూరునిబంట్లు లెల్ల యీబాత్యనుచుక
 నేమముజేసిన కొలతలు
 తామే కొనవేళ్లచేత తప్పక జూతుర్. 72

గీ. ఛాయతెలియును కడిగించి చక్కచూడ
 ఖడ్గమందున సర్వంబు కలిగి దాని
 మీద దిగువను తలకెల్ల మెర(యు చుండు)
 చూరి నివిజూడ కలుగును శుభముకీడు. 73

క. ఛాయలెసర్వము రీతిక
 ఛాయెడపడి యుండు యసిని.....
 ఛాయలు గనుగొని గెలుతురు
 శ్రీయును కీర్తియును పొందు సిద్ధముయిలలోన్. 74

—: తప్పొప్పుల పట్టిక :—

పుట.	పంక్తి.	తప్పు	ఒప్పు
8	1	సాంద్రుండగుచు	సాంద్రుండగుచు
3	19	భక్తుడెంచి	భక్తుడెంచియెంచి
6	14	జోకుధ	జోకున

అనుబంధము. 1.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు - పుస్తకభాండాగారము

(గ. సంఖ్య 95 ఖడ్గలక్షణము (వచనము)

ఇందుఁగ్రంథాలపేరులు పొడవువెడలుపు లక్షణములు ముద్రలు పిడుల వివరము మొదలగునవి వ్రాయబడినవి.

- కత్తులు. 1. హిందుస్థాన్ సురై 2. అభియాబాగు సురై 3. బల్ దవాన్ త్యాగా 4. న్యూహాత్యాగా 5. రుమ్మిత్యాగా 6. బిందుపాన్ త్యాగా 7. హీరానత్యాగా 8. అబ్బావీత్యాగా 9. పరన్ సెరీ త్యాగా 10. బగ్దాత్యాగా 11. సరవరిత్యాగా 12. మావివీత్యాగా 13. హైదరాబాద్ త్యాగా 14. కుచ్చిత్యాగా 15. చెంగ్లూమాత్యాగా 16. విలాతి ఆబాసీ 17. ఖురాసా అబాసీ 18. మందుమాఖీర 19. అండాబాదిగురుదా 20. ఎన్నెల్ అనునవి చెప్పబడినవి. ఒక్కదానికుదాహరణము.

ఖురాసా అబాసీ కత్తిగడుగు గానుండును. తక్కినలక్షణములు విలాతి ఆబాబనెను.

మిశ్రకత్తి - (మిసర్ కత్తి) కాలుతక్కువ నాలుగుజేసలు వెడలుపు మూడు వేళ్లు పెణికెద్దర నొకదోరము. పెణికొలావు పిల్లదోరము ౧/ చీరకాయ పీచువలె ఛాయ.

నాలువాలు - నిడివికిజేసలు పెణికి కొనదాక పన్నుగానుండును నడుమ నొక దోరము ఉక్కుటల్లు సీరునల్లువెడలుపు రెండువేళ్లు.

ఖండా - నిడివి కాలుకాలుతక్కువ నాలుగుజేసలు వెడలుపుకి వేళ్లు చూతి ముందువంగియుండును. అడుగు చుత్తెడు 3 దోరములు. పెణికె దగ్గఱ కడవెళ్ళు బటువుముద్దర దుగళం నేరాముడవుగింజవలె కత్తి గడుసు రందాపట్టు దప్పం కత్తిలఘువు.

ఆయాతావులకత్తి యొక్కముద్రలు చిత్రింపబడియున్నవి ఖరుజాలు, డాల్లు, కెడముల పేరులు గుర్తుకొఱను కొన్ని వ్రాసికొన్నారు,

కెడయములు - బరువుగానుండును కొత్తిడికోసిన నేరేడుపండు చెక్కినట్లుండును. ప్రాత గిలిన దోరచీరకాయ బిక్కునఁగోసినట్లుండును నఱకు దగినఁగూడి పోవును. నాలుగుతావులను బెట్టునది కెడయము తక్కినతావును పెట్టేది చిలుకట్టు.

అనుబంధము. 2.

దక్షిణాంధ్రవాఙ్మయము - పుదుక్కోట

కవులు	గ్రంథములు	కావ్యము	వివరములు
1. రఘునాథతొండమాన్ రాజకవి క్రీ.శ. 1769.89	1. పార్వతీపరిణయము 2. కవిజనోద్భవని	కావ్యము సమస్యాపూరణములు	సరస్వతీపత్రిక 1908 ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్తుకటి తము 1937
2. నుదురుపాటి సీతారామయ్య ఉద్దండకవి క్రీ.శ. 1750	ప్రశస్తిపద్యములు		కొన్నిముద్రితములు
3. శేషయ్యకవి క్రీ.శ. 1760	,,		,,
4. నుదురుపాటి వెంకనకవి ఉద్దండకవి క్రీ.శ. 1780	1. ఆంధ్రభాషార్ణవము 2. తొండమాన్వంశావళి 3. మల్లుపూరాణము 4. రఘునాథీయము 5. స్వాత్మీకల్యాణము 6. బృహన్నాయి కాండకము	పద్యనిఘంటువు సీసమాలిక కావ్యము అలంకారము యక్షగానము	వావిళ్ళముద్రా లయము 1910 ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్తు 1917 అముద్రితము ,, ,,
5. నవవప్ప	ఛందలక్షణశిరోమణి	ప్రాచ్య గ్రంథమాల	[ముద్రితము మదరాసు ప్రభుత్వ
6. మన్నారయ్య క్రీ.శ. 1800	రసమంజరి	అలంకారము పద్యము	,,
7. నుదురుపాటి సాంబశివకవి క్రీ.శ. 1800	1. బిల్వణీయము 2. తొండమాన్వంశ ప్రతాపమాలిక	రూపభంగము సీసమాలిక	,, ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు 1918
8. సూర్యశేఖరయ్య	ప్రశస్తిపద్యములు		
9. విద్యత్కవి సాంబన్న (క్రీ.శ. 1820)	నంద్రాననాదండకము		అముద్రితము

